

Nr 5 december 2013

AmnestyPress

**Följ med
till det
slutna
Nordkorea**

**Går det att vara troende
muslim och homosexuell?**

**Lise Bergh tar farväl
som chef för Amnesty**

**»Mr Human Rights«
från Nigeria fick
Per Anger-priset**

I korthet:

Burma: 69 fångar frigges

Den 15 november meddelades att 69 politiska fångar, inklusive flera samvetsfångar, ska frigges. Bland dem som frigges finns den framstående kvinnorrättsaktivisten Naw Ohn Hla, som dömdes till två års fängelse och straffarbete i augusti 2013 efter att fredligt ha protesterat mot ett kopparbrytningsprojekt.

– Frigivningarna är välkomna men många som fängslats för fredlig aktivism sitter fortfarande bakom galler i Burma, sade Isabelle Arradon, biträdande chef för Amnesty Internationals Asien- och Stillahavsavdelning.

Advokat frikänd

Den 26 november frikändes den framstående människorättsadvokaten Beatrice Mtetwa av en domstol i Zimbabwe i ett fall där hon anklagats för att ha "hindrat rättvisans gång". Hon greps den 17 mars av polis då hon krävde att få se en order om husrannsakan när polisen kom till en av hennes klienters hem. Den 22 november frikändes också människorättsaktivisten Abel Chikomo.

Amnesty välkomnar dessa frikännanden och uppmanar myndigheterna att sluta förfölja människorättsförsvarare.

Tortyr förbjuds

Den 24 oktober antog parlamentet i Bangladesh en lag som förbjuder tortyr i fängelser och häkten. Lagen beskrivs som historisk och är ett verk av parlamentsledamoten Saber Hossain Chowdhury som år 2008 lämnade in en motion i parlamentet som nu har lett fram till lagen. Saber Hossain Chowdhury fängslades själv år 2002 och adopterades av Amnesty som samvetsfånge.

– Mina egna upplevelser var en ögonöppnare då jag själv mötte fångar som utsattes för tortyr. Mitt fall fick stor uppmärksamhet och jag blev fri sedan en domstol olagligförklarade häkten, berättade Saber Hossain Chowdhury i en intervju med Amnesty. Tusentals vanliga medborgare, vars fall inte blir kända, tvingas dock genomgå fruktansvärda upplevelser i fängelser. Hur kan vi i Bangladesh tala om rättssäkerhet och demokrati när medborgare fortfarande torteras för att erkänna?

Saber Hossain Chowdhury hoppas nu att den nya lagen ska få följdverkningar i andra länder i Sydasiens och aktivister i regionen har kontaktat honom.

Fri mot borgen

Den 22 november beslöt Kambodjas högsta domstol att Yorm Bopha (se reportage i Amnesty Press i nummer 3/2013) ska frigges mot borgen i väntan på en ny prövning i appellationsdomstolen. Yorm Bopha har suttit frihetsberövad sedan i september 2012 då hon greps på falska anklagelser om att hon skulle ha planerat ett våldsamt angrepp mot två män. Hon dömdes till tre års fängelse för brottet, ett straff som efter överklagan reducerades till två års fängelse.

Amnesty betraktar Yorm Bopha som samvetsfånge då hon har fängslats för sin människorättsaktivism. Yorm Bopha har kämpat för de tusentals invånare vid Boeung Kak-sjön i huvudstaden Phnom Penh som utsatts för tvångsvräkningar. Efter frigivningen tackade Yorm Bopha Amnesty International för stödet:

– Min frigivning visar att er kampanj har varit framgångsrik. Fallet är dock inte över än. Snälla ni, fortsätt att trycka på så att regeringen lägger ned åtalet mot mig och fortsätt stödja mitt samhälle.

Amnestys Kambodjautredare Rupert Abbott var närvarande vid prövningen i Högsta domstolen och sade att frigivningen mot borgen var goda nyheter men att det var "nedslående att domen kvarstår".

Yorm Bopha är ett av de fall som lyfts fram under höstens globala Amnestykampanj Letter Writing Marathon (Skriv för frihet i Sverige). Svenska Amnestysektionen skickade den 20 november över 14 000 underskrifter till Kambodjas justitieminister. ■

Buddistmunkar och invånare från Boeung Kak-sjön samlades utanför högsta domstolen för att stödja Yorm Bophas krav på att bli frikänd.

Ett stort medieuppbåd samlas den 22 november runt Yorm Bopha vid en paus i förhandlingen i högsta domstolen i Phnom Penh.

FOTO: HENG SINITH/AP/TT

FOTO: TANG CHHIN SOTHY / AFP/TT

Fri från tvångsvård

Psykiatern Igor Postnov har släppts ut från den psykiatriska regionkliniken i Vittebsk där han tvångsvårdats för att ha riktat kritik mot hälsovårdssystemet i Vitryssland.

Han har nu kunnat återgå till sitt arbete men diagnosen "psykopatisk personlighetsstörning med en mani för att

förfölja myndigheterna" kvarstår.

Igor Postnov tackade Amnesty International för vädjanden som hade skickats i hans fall:

– Jag är övertygad om att breven bidrog till att jag frigavs men det handlar inte bara om mig. Det är mycket skrämmande att regeringen

använder dessa metoder för att bekämpa dissidenter.

Han beskrev den tid han var tvångsintagen som psykologisk tortyr då han förbjöds att ha någon kontakt med omvärlden och han var inte medveten om att människorättsförsvarare och vänner hade startat en kampanj för hans frigivning. ■

Stöd till militär insats

Enligt kapitel 7 i FN-stadgan har säkerhetsrådet rätt att godkänna våldsanvändning med "luft-, sjö- och landstridskrafter tillhörande medlemmar av Förenta Nationerna" för att upprätthålla "internationell fred och säkerhet". Den 2 december uppmanade Amnesty International FN:s säkerhetsråd att snarast fatta beslut om att skicka en fredsbevarande styrka till Centralafrikanska republiken, CAR. Amnesty kräver att FN-styrkan ges ett så kallat robust mandat för att skydda civila, däribland internflyktingar, i CAR och att ett internationellt vapenembargo införs.

Amnesty har under ett antal år i rapporter belyst den kaotiska situationen i CAR och gång på gång krävt att myndigheterna i landet ska skydda civilbefolkningen. Sedan självständigheten från Frankrike 1960 har landet förblivit ett av Afrikas fattigaste, trots stora rikedomar, och kupper och instabilitet har präglat landet. Under perioden 1966-1979 styrdes CAR av en diktator som blev ryktbar när han utropade sig till kejsare Bokassa I. Trots Bokassas skräckvälde var han en nära allierad till Frankrike som dock till sist organiserade den kupp som störtade kejsaren. År 2002-2003 försökte dåvarande presidenten Ange-Félix Patassé rädda sig kvar vid makten med hjälp av soldater från Libyen och en av de kongolesiska rebellrörelserna, MLC. Jean-Pierre Bemba, ledare för MLC, var vicepresident i Demokratiska republiken Kongo men greps i Bryssel år 2008 och står nu inför rätta i internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag åtalad för att MLC-soldater i Bangui begick våldtäkter mot ett stort antal kvinnor, män och barn. I slutet av november meddelade ICC att Bembas advokater ska åtalas för att ha förfalskat vittnesmål till den åtalades fördel.

Det är enda åtalet ICC har väckt när det gäller CAR och Amnesty kräver att ICC nu bevakar det som nu pågår i CAR.

I mars intog en rebellallians kallad Seleka (unionen) huvudstaden Bangui. En afrikansk fredsstyrka fanns redan på plats i landet. 13 soldater från Sydafrika och tre från Tchad dödades vid rebellernas intåg i staden då rebellledaren Michel Djotodia utropade sig till president. De senaste månaderna har situationen i landet utvecklats mot en katastrof, med växande inslag av religiös konflikt, och Frankrike har varnat för "folk mord" och krävt en internationell militär insats.

Frågan om militär intervention är känslig inom Amnesty och den aktuella uppmaningen till säkerhetsrådet kom efter konsultationer med sektionerna runt om i världen i enlighet med de regler som internationella rådsmötet till sist beslöt om år 2005. På den svenska sektionens årsmöte i Uppsala på våren 2005 ville man dock "att Amnesty helt ska undvika att ta ställning till (...) militära interventioner". Kravet på en FN-insats i CAR är ovanligt men inte unikt då det inte är första gången Amnesty kräver militärt ingripande. Det har bland annat tidigare hänt när det gällde Ituri i Kongo i maj 2003 och hösten 2008 då rebellgruppen CNDP gick till offensiv i östra Kongo.

Ulf B Andersson

4. Det slutna Nordkorea

På ytan är Nordkorea ett land utan problem. Hungersnöd och arbetsläger syns inte på ytan. Amnesty Press rapporterar från ett av världens mest slutna länder.

10. Flykten till Sydkorea

Varje år lyckas ett par tusen personer fly från Nordkorea, många över gränsen till Kina. I Sydkorea är det dock inte helt lätt att anpassa sig till ett samhälle som är så annorlunda.

17. Under jorden i Honduras

Bertha Cáceres har deltagit i protester mot ett dammbygge i Honduras. Nu har hon gått under jorden för att undkomma ett åtal. Amnesty Press har träffat henne i Tegucigalpa.

20. Mord på fackligt aktiva fortsätter

Trots fredssamtalen i Colombia fortsätter hoten och morderna riktade mot fackligt aktiva. Amnesty Press har träffat en fackföreningsmedlem som har livvaktsskydd.

26. Justine Ijeomah fick årets Per Anger-pris

Justine Ijeomah från Nigeria kom till MR-dagarna i Stockholm för att hämta årets Per Anger-pris. I Port Harcourt kallas han "Mr Human Rights" och han berättar om hur dödsstraff, tortyr och tvångsvräkningar kan bekämpas.

30. Lise Bergh tar farväl

Den 31 januari slutar Lise Bergh som svenska Amnestys generalsekreterare. Nu blir hon en vanlig aktivist i grupp 65 i Birkastan i Stockholm.

Nyheter 14, Läst&Sett 32, Fatta Pennan 38

Amnesty Press är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar i Amnesty Press representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

Redaktion:
Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare
Malin Engman, form och redigering
Adress: Box 4719, 116 92 Stockholm.
Besöksadress: Alsnögatan 11
Telefon: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01
E-post: ap@amnesty.se
Hemsida: amnestypress.se
Prenumeration: 160 kr.

Svenska sektionen: postgiro 900072-0, bankgiro 900-0720
Tryckeri: V-TAB AB, Vimmerby, 2013
Pressläggning: 2 december 2013.
Utkommer med 5 nummer 2013.
Manusstopp Nr 1/2014: 3 februari 2014
Hos läsarna: 7 mars 2014
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 99 000 ex.
Omslagsbild: En soldat visar upp monument över Koreas seger över USA. Foto: Jonas Gratzner

»Det finns inga problem

Text: Johan Augustin Foto: Jonas Gratzner

i Nordkorea«

Arbetare på väg ner till tunnelbanan i Pyongyang.

Pyongyang skadades svårt under Korea-kriget men ser idag på ytan ut som en modern asiatisk storstad.

En Volvo 144 från 1970-talet. Nordkorea har fortfarande en skuld till Sverige för bland annat importen av Volvobilar.

Tunnelbanan i Pyongyang.

Unga kvinnliga soldater framför en väg med namnen på stupade soldater.

➤ Utsikten från 47:e våningen på Yanggakdo Hotel hade kunnat vara magnifik. Istället är det en grå spökstad som breder ut sig nedanför det fyrstjärniga hotellet som är en av Pyongyangs högsta byggnader.

Skorstenar från en handfull kol-kraftverk spyr ut orenad gråsvart rök som lägger sig som ett hölje över tremiljonersstaden, om nu siffran över invånarantal stämmer. Detta tillsammans med det faktum att invånarna eldar med kolbriketter för uppvärmning och matlagning spär ytterligare på föroreningarna. Ransoneringen av el syns tydligt med ett fåtal upplysta höghus. Hotellets hisssystem är en egen historia.

Femte våningen saknas helt på panelen och det har blivit något av en utmaning för många besökare att ta reda på vad som verkligen döljer sig där och ryktena om en avlyssningscentral har

gått varma genom åren. Vi tar trap-porna och inser snabbt att många av ståldörrarna på de olika våningsplanen är försedda med hänglås så det går inte att ta sig ner till femte våningen.

På en våning finns det dock en dörr som inte är låst. Vi smiter igenom och upptäcker några tunna madrasser på golvet i ett rum. En man blir totalt överrumplad när han ser oss i mörkret och får panik: det här ska västerlänningar absolut inte se. Han börjar skrika tills vi försvinner ut i trapphuset igen.

Arbetsstyrkan lämnar sällan hotellet eller många andra arbetsplatser som de har blivit beordrade att arbeta på: De arbetar och bor på arbetsplatsen dygnet runt. De tillhör "de vacklande" – i landets olika klasstillhörigheter. Det finns två andra kategorier i det nordkoreanska klasssystemet: "de fientliga" och

"de lojala" – det vill säga hur man ställer sig till regimen med Kim Jong-un i spetsen.

De förstnämnda skickas ofta till arbetslägren i de nordöstra delarna av landet som sägs hysa upp till 200 000 fångar medan den lilla klick av vad vi kanske kan kalla medelklass arbetar stenhårt för att hålla sig precis under eliten.

De två guider som håller ihop vår gruppresa och övervakar de sju personerna i den försöker enligt egen utsago arbeta sig uppåt i systemet. Detta trots att den ena guiden, vi kan kalla henne Lee, inte tycker att Nordkorea är ett klassamhälle.

– Vi har bara en klass, alla är på samma nivå, säger Lee och ser förvånad ut när hon hör ordet medelklass.

– Om du jobbar hårt kan du få en större lägenhet av regeringen, säger

»Vi har bara en klass, alla är på samma nivå.«

Gator och vägar i Pyongyang är extremt rena.

hon i minibussen som ska ta oss runt i staden på en noggrant koreograferad Citytour.

Bussen kör längs rena gator där bara någon enstaka cigarettfimp syns till. Den plastpåse som mot förmodan skulle hamna på gatan tas snabbt omhand för att återanvändas. Trafiken blir aldrig intensiv och bilarna, de flesta av kinesiska märken, är fortfarande få för att vara i en asiatisk huvudstad. De yttersta lägenhetskomplexen mot gatorna är färgglada och ser någorlunda hela ut. Tittar man bakom dem, in mellan husen, tornar dock fallfärdiga grå cementblock upp sig, i många fall övervuxna med klängväxter. De enda reklamskyltarna som finns är propagandatavlor med missiler och soldater som proklamerar att USA fortfarande är den stora fienden.

Massuppträdande med 100 000 deltagare.

– Vi lever i ett fantastiskt samhälle, det finns inga problem i Nordkorea, berättar Lee i mikrofonen.

En av gruppens sju deltagare – danske Mikkel Kjer, 27, som studerar statsvetenskap i Sydkoreas huvudstad Seoul, tar tillfället i akt och ställer frågan var landets handikappade barn håller till: varför ser man dem inte någonstans?

Svaret blir: ”Det finns en skola som tar hand om dem”.

– Guiden har för henne logiska förklaringar till allt. Det här är ju svaret som hon har fått lära sig av myndigheterna att säga till oss. Hon har blivit indoktrinerad, precis som alla andra i Nordkorea. Hur kan man ha bara en skola för handikappade till 22 miljoner invånare? säger Mikkel Kjer efteråt.

Lee känner inte heller till några arbetsläger eller var Kim Jong-un bor el-

ler något om ledarens familj. Hon ser ärligt ovetande ut när frågorna ställs på löpande band. Fem år som guide har kanske skapat en bra övertygelseförmåga eller så vet hon helt enkelt inte.

»Hon ser ärligt ovetande ut när frågorna ställs på löpande band.«

Det blir tydligt att inte mycket har förändrats i landet på de 60 år som har gått sedan Koreakriget avslutades 1953 när vi kör ut från Pyongyang på den sexfliga Återföreningsmotorvägen som ska ta oss 17 mil ner till den demilitariserade zonen. Trots namnet är detta den mest militärt övervakade gränsen i världen. Något fredsavtal ingicks inte utan det är vapenvila som råder sedan 1953.

Resan tar tre timmar och vägen är full av hål som föraren försöker parera så gott han kan. Inga bilar syns till, bara några cyklisterna. Typiska grå förfallna kommunistiska höghus i en by. Några

➤ getter betar längs vägen. Gula risfält. Nerhuggna träd. Helt kala kullar. Miljön är skövlad sedan länge och floderna är näst intill uttorkade nu i mitten av september trots att det enligt Lee "regnade massor i augusti under regnperioden".

– Vi har en ovanligt het september i år, säger hon.

Vi närmar oss staden Kaesong som även innefattar industriområdet där företag från Sydkorea använder arbetskraft från tusentals nordkoreaner.

Bomullsfälten ger råvara till textilfabrikerna men den vattenkrävande grödan gör att vattnet sinar. Människor som arbetar på majsfälten är smala, näst intill utnärmlade. En kvinna tvättar kläder i en smutsig flod. En lastbil kör förbi. På flaket står en ung pojke och skyfflar in kol som driver fordonet vilket lämnar ett svart moln av avgaser bakom sig.

Längs vägen finns det många vägspärrar med militärer som inte vill möta våra blickar innan vi kommer fram till 38:e breddgraden, den fyra kilometer breda och 25 mil långa gränsen mellan Nordkorea och Sydkorea. Fotograf Jonas Gratzner ser en chans till en bra bild på en kvinna som sitter intill en vägg och passar på när inte Lee eller den andra guiden "Mr. P" håller honom under ständig uppsikt.

Busschauffören har dock sett Jonas ta bilden och ropar till guidererna och soldaterna. Angivelsesystemet sitter djupt inrotat och Lee kräver att bilden raderas.

Tillbaka i Pyongyang är det mörkt och strålkastarna som belyser det 170-meter höga Juche-tornet lockar även till sig stadens unga. Eftersom elen stängs av i hemmen vid särskilda tider samlas studenter i parken nedanför tornet och pluggar i strålkastarljustet. Bredvid tornet ligger ett mikrobryggeri och gruppen går in för att prova nordkoreanskt öl. Vid ett bord sitter två västerlänningar och det visar sig att de bor i staden sedan några år tillbaka.

Mannen är affärsman och kvinnan arbetar på en ambassad. De öppnar upp sig och kan nästan inte sluta prata under en timmes tid men vill inte säga sina namn eftersom Nordkorea är känt för att deportera utlänningar som uttalar sig negativt om styret i landet. Våra guider sitter vid ett annat bord så vi diskuterar tyst och västerlänningarnas övervakande "ängel" sitter i en bil utanför.

Kvinnan från ambassaden berättar

En kvinna bugar inför statyer på Kim Il-sung och sonen Kim Jong-il.

att människors desperation gör att de tvingas sälja sina egna barn.

– Det finns ett underskott på flickor i Kina så kineser kommer över gränsen och köper flickbarn för 1 000 dollar, säger hon.

Hon berättar också att produktionen av metamfetamin hela tiden ökar och att många är beroende av drogen.

Det finns många barnsoldater och 14-åriga pojkar som är så hungriga att de tvingas stjäla mat. Det är därför många lägenheter på nedre botten har galler för fönstren.

– Glömmet man mat ute så är den borta direkt, inflikar mannen.

Hiv och andra sjukdomar sprids snabbt eftersom blod inte kontrolleras och samma nålar används gång på gång.

– Man använder samma bedövningsmedel som Östeuropa hade på

»Det enda som har förändrats under de år jag har varit här är att vissa kvinnor numera bär minikjol.«

1960-talet och handskarna slängs aldrig, fortsätter kvinnan.

En färgsprakande upplevelse som även vår grupp fick se var "Arirang Mass Games" – en dans- och gymnastikshow med 100 000 deltagare. Guiderna berättar att "de bästa barnen handplockas och får träna en timme varje dag efter skolan under ett par månader".

Västerlänningarnas version låter dock annorlunda:

– De jobbar gratis, går inte i skolan, tränar dygnet runt och de dyra biljettintäkterna, upp till 150 euro, går rakt till regeringen, säger mannen.

– Det enda som har förändrats under de år jag har varit här är att vissa kvinnor numera bär minikjol, säger han och pekar på tv:n som visar ett kvinnligt popband med inklippta bilder av flygande missiler och soldater som marscherar. ■

Dansupvisning.

I Panmunjom råder vapenvila sedan 1953.

Bakgrund/Nordkorea

DPRK, Demokratiska folkrepubliken Korea, har mellan 20 och 25 miljoner invånare, men siffrorna är osäkra.

Den nuvarande konstitutionen skrevs 1998 och säger att landet är en socialistisk stat som ska styras med Juche-ideologins principer, vilket betyder att landet ska vara självförsörjande utan inblandning utifrån. Kommunistpartiet Koreas arbetarparti styr enväldigt. Landets grundare, Kim Il-sung, blev 1998 republikens evige president, trots att han avled 1994.

Landet har vid flera tillfällen under 1990-talet drabbats av naturkatastrofer som har lett till massvält då upp till två miljoner uppges ha dött. Svältkatastrofen ledde till att myndigheterna uppmanade befolkningen att odla upp ännu mer mark.

Nordkorea är rikt på naturtillgångar som koppar och guld vilka utvinns av kinesiska företag. Mycket skog har huggits ner för att exportera virket – vilket har förvärrat erosionen och därmed svälten. Landet är fortfarande beroende av livsmedelshjälp från omvärlden.

Enligt Amnesty International finns det sex kända fångläger i Nordkorea där politiska fångar med familjer hålls fängslade. Det största lägret Yodok uppges hysa 50 000 män, kvinnor och barn. Totalt ska omkring 200 000 personer finnas i lägren. Att lämna Nordkorea utan tillstånd är förbjudet och den 19 juni publicerade den statliga nyhetsbyrån ett uttalande från säkerhetsministeriet där man hotade att "vidta omfattande åtgärder för att fysiskt utplåna de ömkliga mänskliga avskum" som försöker fly från Nordkorea.

Studenter läser i skenet från en strålkastare som belyser en staty.

Hon flydde ensam över gränsen

Gränsen mellan Nordkorea och Sydkorea löper genom landskapet.

17 år gammal flydde hon över gränsen från Nordkorea. Konsekvenserna för hennes familj blev stora men Hyang-Mee Kim ångrar sig inte. Fem år senare lever hon i Seoul, där hon studerar på universitet och drömmer om en framtid som journalist.

Text: Ann-Cathrine Johnsson Bild: Lotta Ljungberg

Drömmen om ett annat liv och en bättre framtid hade hon haft länge. För Hyang-Mee Kims föräldrar var det dock otänkbart att deras dotter skulle fly från Nordkorea över gränsen till Kina. Riskerna var alldeles för stora. För fem år sedan, då Hyang-Mee Kim var 17 år, tog hon beslutet i egna händer. Utan att berätta för någon lämnade hon en tidig morgon sin hemby för att senare muta en nordkoreansk kurir vid gränsen mellan Nordkorea och Kina. Att muta en kurir på den nordkoreanska sidan om gränsen medför ofta inga större risker. Nordkoreanerna är fattiga och behöver pengarna de tjänar på att hjälpa nordkoreaner över gränsen. På den kinesiska sidan av gränsen finns det dock många spioner och risken att bli tillbakaskickad mot en säker död är stor, förklarar Hyang-Mee Kim, när

vi träffas på kontoret för organisationen *Citizens' Alliance for North Korean Human Rights*, i Sydkoreas huvudstad Seoul.

– Det finns gott om så kallade ”brokers” som är professionella kurirer och tar emot pengar från nordkoreaner som vill ta sig till Kina. Kurirerna mutar i sin tur soldaterna vid gränsen, fortsätter hon.

En viktig person bakom Hyang-Mee Kims beslut att fly var hennes faster som flydde till Japan från Nordkorea år 1997. Då var Hyang-Mee Kim sex år gammal men bestämde sig, trots sin ringa ålder, för att hon en dag skulle lämna Nordkorea. När hon i skolåldern berättade om sina planer för föräldrarna tyckte de att hon skulle gå in i militären för att bli lojal med regimen.

»Ingen pratar dock öppet om sina åsikter, eftersom ingen vet vem som kan rapportera det man säger.«

– Det var inte för att de sympatiserade med regimen utan för att de insåg att om jag flydde skulle de aldrig någonsin se mig igen. Mina föräldrar ville inte heller leva i Nordkorea men de visste vilken risk det innebar att korsa gränsen och ville hellre hålla familjen samlad, trots de svåra villkoren.

Hyang-Mee Kims familj hade det ändå bra jämfört med många andra. De hade inte mycket pengar men svält inte. Släkten hade flyttat till Nordkorea under 1960-talet i samband med en kampanj som lovade nordkoreaner i Japan stora privilegier och bra jobb. Familjen hade kommit till Japan i samband med den japanska ockupationen av Korea 1910–1945.

– Trots stora löften blev det inga privilegier, det var hårda villkor och stor diskriminering, berättar Hyang-Mee Kim.

Hon beskriver bristen på frihet och att vara ständigt kontrollerad. Hon gick i en skola där allt handlade om Nordkoreas historia och ledare.

– Att veta att det fanns andra sätt att leva gjorde mig frustrerad, säger hon.

Information om världen utanför landets gränser kom genom filmer från Kina, insmugglade av kinesiska affärsmän som bodde i byn. Att se dessa filmer var dock inte riskfritt.

– En grannfamilj blev förflyttad till ett avlägset område efter att ha blivit påkomna med att titta på en film från Kina. Hade filmen innehållit något negativt om Nordkorea hade de blivit avrättade, säger Hyang-Mee Kim.

I de norra provinserna, nära gränsen till Kina, där Hyang-Mee Kim levde med sin familj, är medvetenheten om världen utanför betydligt större än i andra delar av landet. Befolkningen är också mer kritisk till regimen. Samtidigt finns det nordkoreaner som tror blint på den propaganda som regimen sänder ut.

– Ingen pratar dock öppet om sina åsikter, eftersom ingen vet vem som kan rapportera det man säger, förklarar hon.

När föräldrarna förstod att Hyang-Mee Kim hade flytt blev mamman så orolig att hon följde efter sin dotter. Hon betalade en kurir och korsade gränsen till Kina tre månader senare, efter att ha försökt att övertala pappan att följa med. Då brodern var i militärtjänstgöring var fadern orolig för vad som skulle hända sonen och bestämde sig för att stanna kvar. Då familjens bakgrund var speciell, misstänkte regimen genast att Hyang-Mee Kim och hennes mamma hade flytt till Japan och pappan greps och förhördes. Pappan fördes till ett läger där han hölls fångslad och torterades. Två månader efter att han släpptes dog han i sviterna av tortyren. Även brodern förhördes och miste sitt uppdrag inom militären men därefter vet Hyang-Mee Kim ingenting om vad som hänt hennes bror.

Visst förstod Hyang-Mee Kim att hennes familj kunde drabbas av hennes flykt men då det är mer fokus på män och det inte brukar hända så mycket om bara en person ur en familj försvinner, då så många dör av svält eller andra orsaker, så trodde hon att risken var liten. Hyang-Mee Kim hade inte heller kunnat föreställa sig att hennes mamma skulle komma efter henne.

Hyang-Mee Kim kunde återförenas med sin mamma i Kina och de tar sig till Seoul i Sydkorea via Mongoliet. Liksom andra nyanlända flyktingar får de genomgå noggranna förhör och mamman sätts därefter i en speciell skola inrättad av myndigheterna för att acklimatisera flyktingar innan de slussas ut i det sydkoreanska samhället.

Det är ett samhälle som på många sätt kan kännas främmande efter ett isolerat liv i Nordkorea. Kunskaperna som lärs ut är allt ifrån hur man öppnar ett bankkonto eller använder en dator, till kunskaper om Sydkoreas historia, kultur och samhälle.

Då Hyang-Mee Kim är under 20 år får hon istället gå i vanlig skola. Därefter får de ett startkapital från staten och ska sedan stå på egna ben i sitt nya hemland. Då de inte har några kontakter och nätverk i Sydkorea är det svårt för Hyang-Mee Kims mamma att skaffa ett jobb. Hon tar arbete som diskare på olika restauranger och andra liknande jobb för att försörja sig själv och dottern. Hyang-Mee Kim förstår att det är nödvändigt för henne att studera. Då hon inte kan tillgodoräkna sig sin tidigare skolgång i Sydkorea får hon gå tillsammans med elever som är två-tre

Eun Young Kim från organisationen Citizens' Alliance for North Korean Human Rights".

år yngre och även om de talar samma språk förstår de inte varandra, då accenten är så olika.

Det är därför svårt att skaffa vänner och Hyang-Mee Kim trivs inte, utan slutar efter tre månader. Genom organisationen Citizens' Alliance for North Korean Human Rights får hon möjlighet att ta del av ett program för nordkoreanska studenter med stor potential, vilket gör att hon inser att det finns möjligheter för henne att klara sig bra i Sydkorea.

Även om det varit svårt att acklimatisera sig till det sydkoreanska samhället tror Hyang-Mee Kim att det var lättare för henne, eftersom hon var så ung och är en nyfiken person. Det var värre för hennes mamma, som enligt Hyang-Mee Kim, var förvirrad över det mesta. Hon hade inte bara förlorat sin son och sin man genom flykten, utan även alla vänner och resterande släkt i Nordkorea och hon kände sig väldigt ensam.

– Under tre år mådde hon väldigt dåligt mentalt men har nu sagt att trots alla svårigheter så är livet bättre här än i Nordkorea, säger Hyang-Mee Kim.

Efter fem år i Seoul känner sig Hyang-Mee Kim nu hemma i det sydkoreanska samhället. Hon går på universitetet och har många vänner. Drömmen är att bli journalist och hon har haft praktik på en radiostation. Visst saknar hon sin hemstad och sina vänner i Nordkorea men ju mer tiden går desto mer glömmer hon sitt gamla liv. ■

Fotnot: Hyang-Mee Kim heter egentligen något annat och vill med hänsyn till sin bror som är kvar i Nordkorea inte gå ut med sitt riktiga namn.

»Under tre år mådde hon väldigt dåligt mentalt men har nu sagt att trots alla svårigheter så är livet bättre här än i Nordkorea.«

Fakta/Citizens' Alliance for North Korean Human Rights (NKHR)

En NGO, som startade 1996, och arbetar för att förbättra de mänskliga rättigheterna för nordkoreanska flyktingar. De har olika program för att integrera nordkoreanska flyktingar i Sydkorea och låter nordkoreanska och sydkoreanska studenter mötas en-två gånger per månad för att göra aktiviteter tillsammans som att laga mat eller gå på museum. De organiserar också internationella konferenser för att informera om de nordkoreanska flyktingarnas situation i Sydkorea och Kina samt om de nordkoreanska fånglägren.

Hyang-Mee Kim har anpassat sig till livet i Sydkorea.

Aishas familj utplånades i en dröñarattack

Den 7 september utsattes en pickup i provinsen Kunar i östra Afghanistan för en attack från en amerikansk drönare. 13 civila dog. Femåriga Aisha Rashid var den enda som överlevde.

Text: Göran Engström

Det är den 7 september i år. Klockan är strax efter tre på eftermiddagen när den röda pick-upen lämnar Asadabad, huvudstad i den talibandomine-

rade afghanska provinsen Kunar på gränsen mot Pakistan.

Det är trångt. Ett 15-tal personer har trängt ihop sig i kupén och på flaket. De kommer från samma by och är alla släkt med varandra. Den yngsta, Jundullah Rashid, är bara 18 månader gammal. De har varit i huvudstaden för att handla och är nu på väg hem till byn Qoro.

Vägen är krokig och smal. Den kantas av höga bergsmassiv och djupa raviner. Det gör körningen riskabel. Trots att det bara är fyra mil mellan byn och huvudstaden tar sträckan närmare tre timmar att köra.

I bullret från det dieseldrivna fordonet hör passagerarna inte den amerikanska drönaren som kretsar ovanför deras huvuden. Plötsligt exploderar världen. Först en explosion, sedan en till. Allt är ett enda stort inferno. Söndertrasade kroppar flyger genom luften och landar på marken bredvid förvridda vrakdelar från bilen.

I närheten håller daglönearbetaren Naqeebullah Wahid, 27, och några arbetskamrater på att reparera en väg. Hela dagen har de hört drönarna cirkulera i luften. De har räknat till fem stycken och anar att något är på gång. Naqeebullah Wahid är orolig. Tidigare på dagen har hans två år yngre bror, Ab-

dul Wahid, gett sig iväg på en dagsutflykt till Asadabad. Bland passagerarna på den röda pick-upen finns Naqeebullah Wahids fyraårige son, Amin.

– Jag förstod när jag hörde explosionerna att något var på tok. En stund senare ringde en släkting och sade att jag måste bege mig till platsen, berättar Naqeebullah Wahid. Det var totalt kaos. Överallt på marken låg skadade kroppar, en del saknade armar och ben eller var av på mitten.

Personer som hört explosionerna skyndar till från olika håll. De samlar ihop kropparna för att snabbt kunna transportera dem tillbaka till byn och begrava dem.

Naqeebullah Wahid minns:

– När vi kom hem radade vi upp

alla lösa kroppsdelar i ett försök att para ihop dem med rätt kropp. Vi var helt säkra på att ingen var vid liv när vi hörde någon som jämrade sig.

Jämrandet kom från 5-åriga Aisha Rashid. På morgonen hade hon sprungit omkring och lekt tillsammans med sina kusiner hemma i byn. Nu låg hon blodig bland resterna av ytterligare 13 personer.

Bredvid Aisha låg hennes pappa Abdul Rashid, mamma Tahira och 18 månader gamla lillebror Jundullah. Alla döda.

– Vi körde henne till sjukhuset i Asadabad men där fanns ingen bemanning. Istället tog en ambulans henne vidare till provinssjukhuset i Ja-

»Det var totalt kaos. Överallt på marken låg skadade kroppar, en del saknade armar och ben eller var av på mitten.«

Naqeebullah Wahid, som förlorade sin fyraårige son och bror, Rahmat Gul, farfar till femåriga Aisha och Hazrat Gul.

lalabad, berättar Rahmat Gul, 55 år och farfar till Aisha.

På sjukhuset i Jalalabad bytte man de provisoriska förband som de anhöriga hade lagt om Aishas kropp. Samtidigt konstaterade läkarna att chansen att flickan skulle överleva var i det närmaste obefintlig. Med hjälp av personal från UNAMA, *United Nations Assistance Mission in Afghanistan*, flyttades Aisha efter några dagar till ett franskt militärsjukhus i Kabul.

Aishas tillstånd var kritiskt. Hon hade förlorat synen på båda ögonen, näsan var borta och halva ansiktet var ett öppet sår. Dessutom var hennes ena arm så skadad att den troligtvis skulle behöva amputeras.

Hela Aisha Rashids familj dog i attacken. Farfar Rahmat Gul och farbror Mia Jan, 30, är de enda nära släktingar hon har kvar. När vi träffar dem i Jalalabad har det gått en månad sedan attacken. Rahmat Gul har tillsammans med tre andra män, bland andra Aishas farbror Mia Jan och daglöne-

FOTO: ERIC GAY/AP/TT

Ett obemannat flygplan på en flygplats i Corpus Christi i Texas. Drönare används både för civila ändamål och i militära angrepp.

arbetaren Naqeebullah Wahid, som förlorade både sin son och en bror i attacken, kommit till huvudstaden i grannprovinsen Nangarhar för att ge sin version av vad som hände den 7 september. Det är en svår och jobbig resa, genom ett otillgängligt landskap som ofta beskrivs som laglöst land, ett gömställe för talibaner och grupper med kopplingar till al-Qaida.

Männen berättar att Aisha har flugits till USA för specialistvård. Ingen av de anhöriga fick följa med.

– Vi vet varken vart de har fört henne eller när hon kommer hem. Det är frustrerande, konstaterar Mia Jan och plockar fram ett foto av flickan, taget på militärsjukhuset i Kabul.

Bilden visar ett svullet, bandagerat barnansikte. Munnen och delar av ansiktet har sytts ihop med grova stygn.

Vad kommer att hända med Aisha när hon kommer hem?

Mia Jan slår ut med händerna. Han har lovat att ta hand om henne. Tills vidare får hon flytta in hos farbrodern och hans familj.

– Min inkomst är dock liten och jag har tre egna barn att försörja. Jag ska göra vad jag kan, jag är ju den enda hon har kvar, säger han.

Enligt Mia Jan har de anhöriga till offren varken fått någon ursäkt eller ekonomisk kompensation från USA eller Nato.

Från Nato hävdar man att attacken ägde rum när pickupen stannade till för att plocka upp några beväpnade män längs vägen.

– De säger att det fanns terrorister ombord. I så fall ber vi dem komma med bevis, säger 38-åriga Hazrat Gul och dunkar handflatan i det hårda betonggolvet.

USA och Natos användning av förlösa plan, så kallade drönare, har fått mycket kritik. Vid flera tillfällen har civila fått sätta livet till. Flera människo-

rättsorganisationer, bland annat Amnesty International och Human Rights Watch, hävdar att drönerattackerna inte alls är så precisa som USA och Nato vill göra gällande. Både Afghanistans och Pakistans regeringar har protesterat mot användningen av de förlösa planerna.

Vad känner ni för de utländska trupper som befinner sig i landet?

– De pratar om mänskliga rättigheter. Säger att de är här för att stärka de afghanska kvinnornas och barnens rättigheter. Är det så här de tänker att det ska gå till? svarar Naqeebullah Wahid med iskall röst.

– Innan USA kom hit dog folk i Kunar en naturlig död, fortsätter han. Nu skrämmer drönarna våra barn så att de inte vågar gå till skolan. Så länge de utländska soldaterna finns kvar i vårt land blir det ingen fred. Jag svär, efter det som hänt min egen familj, att om jag får chansen att döda amerikanerna så kommer jag att göra det. ■

Fotnot: Denna artikel har tidigare publicerats i Sydsvenskan.

Fakta/Drönare

Användningen av drönare är en del av USA:s krig mot terrorismen. Sedan den 11 september 2001 har landet utfört attacker i minst sex länder. Utöver Afghanistan även Pakistan, Irak, Jemen, Libyen och Somalia. Drönarna, som kan användas både för övervakning och anfall, fjärrstyrs via datorer från bland annat USA.

Attackerna har fått hård kritik, inte minst från regeringarna i Afghanistan och Pakistan, eftersom de dödat många civila. I början av november 2013 dog den pakistanske talibanledaren Hakimullah Mehsud i en drönerattack i norra Waziristan, Pakistan.

Under hösten har FN i en rapport analyserat drönerattackerna i Pakistan och kommit fram till att minst 400 av de 2 200 personer som har dödats var civila. Den 22 oktober presenterade Amnesty International rapporten *Will I be next? US drone strikes in Pakistan*. I rapporten hävdas att USA kan ha gjort sig skyldig till krigsförbrytelser vid drönerattackerna i Pakistan. Human Rights Watch publicerade samtidigt rapporten *Between a Drone and Al-Qaeda* där USA anklagas för brott mot internationell rätt vid drönerattackerna i Jemen.

FOTO: ANDERS HANSSON

Det gamla gardet tar över igen

Efter en kaotisk höst installerades Abdulla Yameen den 17 november som president i Maldiverna. Dagen innan hade han utropats som segrare i presidentvalet med 51,3 procent mot 48,6 procent för ex-president Mohamed Nasheed.

– Jag accepterar nådigt nederlaget, sade Mohamed Nasheed. Vi förlorade med knapp marginal och demokrati är en process. Nu beror det på oss om den ska fungera.

Mohamed Nasheed var närvarande

vid ceremonin där Abdulla Yameen tog över presidentposten och lovade samverkan för att utveckla Maldiverna, rapporterar BBC. Även Maumoon Abdul Gayoom, halvbror till Abdulla Yameen, var närvarande. Gayoom styrde enväldigt Maldiverna 1978-2008. År 2008 gick Gayoom med på demokratiska reformer och i det första fria valet vann Mohamed Nasheed, ledare för oppositionspartiet MDP och tidigare samvetsfänge. Under Mohamed Nasheeds tid som president lyftes klimathotet mot

Maldiverna fram då landet ligger så lågt att en höjning av havsnivån riskerar att utplåna landet. I februari 2012 avgick Mohamed Nasheed under oklara omständigheter och en djup politisk kris har skakat landet (se Amnesty Press nummer 4/2012).

Det nu genomförda presidentvalet har kantats av märkliga inslag. I september ogiltigförklarades första omgången av valet av högsta domstolen. Ett nytt försök till val i oktober stoppades återigen av domstolen. Efter att ingen av kandidaterna fått över 50 procent vid valet den 9 november skulle en andra valomgång hållas dagen efter. Då beordrade domstolen att polis skulle förhindra att valmaterial distribuerades. EU hade hotat med åtgärder mot Maldiverna om inte val genomfördes och Samväldet hotade med utslutning. I omvärlden hälsades därför det fredliga maktskiftet med lättnad. Bedömare ser Abdulla Yameens makttillträde som att det gamla gardet nu har återkommit till makten i det land som den 26 november meddelade att siffran en miljon turister under 2013 hade uppnåtts.

Ulf B Andersson

Nyheter

FOTO: SINAN HUSSAIN/AP/TT

Parlamentets talman Abdullah Shahid (till höger) går med landets nyvalde president Abdulla Yameen till ceremonin där presidenten svärs in.

Största massgraven i Bosnien

Den 25 november meddelade rättsmedicinerna i Tomasica att utgrävningarna av den största massgraven i Bosnien-Hercegovina kommer att avbrytas på grund av vintern. Tomasica är en liten by nära Prijedor i nordvästra delen av landet och sedan augusti har kvarlevor efter 430 personer hittats i området som omfattar 5 000 kvadratmeter. I Prijedor-området saknas fortfarande omkring 1 200 personer sedan kriget i Bosnien. Offren, bosnjaker (muslimer) och kroater, mördades av de bosnienserbiska nationalisterna som våren 1992 tog kontroll över Prijedor och inledde en etnisk rensning.

Redan år 2001 återfanns kvarlevor efter 373 personer som hade begravts i området och nu räknar det bosniska institutet för försvunna personer att omkring 850 personer begravts i Tomasica. Bengt Norborg, Tonchi Per-

can och Gunnar Hansen från SVT var de första som redan 1996 rapporterade om den misstänkta massgraven men det har dröjt ända till denna höst innan sanningen nu kommer fram.

Den 25 november besökte Theodor Meron, ordförande för FN:s krigsförbrytartribunal för det forna Jugoslavien, massgraven för att visa sin vördnad för offren. Han kommer från en judisk familj och överlevde andra världskriget i Polen.

– För mig får denna plats en speciell betydelse som bety-

der mer för mig än teorierna bakom internationell rättvisa, sade han till Reuters.

16 bosnienserber har dömts av Haagtribunalen för brott begångna i Prijedor-området.

Ulf B Andersson

FOTO: DADO RUVIC/REUTERS/TT

Rättsmedicinsk personal vid utgrävningarna i byn Tomasica i nordvästra delen av Bosnien-Hercegovina.

FOTO: REUTERS/TT

General Salim Idriss (i svart keps) i provinsen Latakia den 11 augusti i en bild från sociala medier.

Långt kvar till fred

Den 29 november varnade FN:s flyktingkommissarie Antonio Guterres för att kriget i Syrien är på väg att skapa en generation av skadade barn. I en rapport från UNHCR pekars på att hundratusentals syriska barn inte längre går i skolan. I stället för att gå i skolan tvingas många barn i Jordanien och Libanon, ända ner till sjuårsåldern, att arbeta. Antalet flyktingar från Syrien beräknas nu ha passerat 2,2 miljoner och över hälften av dem är barn. I Libanon finns 385 000 barn som är flyktingar från Syrien och 80 procent av dem går inte i skolan. I en rapport från Oxford Research Group, som publicerades den 24 november, uppgavs att omkring 11 000 barn har dödats hittills under kriget. 389 av barnen ska ha dödats av krypskyttar och cirka 764 dog vid summariska avrättningar. Majoriteten dödades vid urskillningslösa beskjutningar av bostadsområden.

FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon uppmanade den 25 november de stridande parterna i Syrien att använda fredskonferensen i Genève, som ska inledas den 22 januari, som "ett verktyg för en fredlig omvandling vilket uppfyller de legitima strävandena hos hela det syriska folket att uppnå frihet och värdighet". Samtalen i Genève har skjutits upp ett antal gånger men efter påtryckningar från Ryssland och USA har vaga löften getts från parterna att de ska delta. Den syriska regeringen har dock förklarat att det inte kan bli tal om att president Bashar al-Assad ska avgå. Oppositionen i Nationella koalitionen, en

skapelse av de västländer och arabländer som stödjer upproret i Syrien, har beslutat att delta om vissa villkor, däribland humanitära korridorer för hjälporganisationer och frigivning av fångar, uppfylls.

Fria syriska armén, FSA, som stöds av västländer, Turkiet och vissa arabstater, förklarade genom general Salim Idriss den 26 november att FSA inte kommer att delta i Genève eller utlysa vapenvila. De jihadistgrupper, som i många områden dominerar militärt, är inte inbjudna till fredssamtalen.

BBC rapporterade i mitten av november att allt fler politiska aktivister flyr från Raqqqa, den enda provinshuvudstad i Syrien som kontrolleras av rebeller. Staden, som nu har nästan en miljon invånare, är den största staden i världen som kontrolleras av al-Qaida genom ISIS, islamiska staten i Irak och Levanten. ISIS anklagas för offentliga mord, godtyckliga gripanden och tortyr och styr staden med järnhand. ISIS anklagas dessutom av Human Rights Watch för inblandning i dödandet av 190 civila vid en militär offensiv i Latakia i augusti.

I de kurdiska områdena i norra Syrien har kurdisk milis från partiet PYD drivit ut ISIS och i november förklarade PYD att en provisorisk regering bildats för att förbereda allmänna val. För tillfället har kurder i Syrien alltså upprättat en motsvarighet till det självstyrande kurdiska området i Irak.

Ulf B Andersson

Nytt i korthet:

152 dömda till döden

Den 5 november dömdes 152 militärer till döden av en domstol i Bangladesh för att ha deltagit i ett myteri i februari 2009. De dömda tillhörde Bangladesh Rifles, BDR, som den 25 februari 2009 gjorde uppror och dödade minst 74 personer, däribland sex civila. Tusentals medlemmar i BDR fängslades efter myteriet och dussintals torterades till döds.

Amnesty uttryckte förståelse för att myndigheterna i Bangladesh vill beivra de brott som begicks under myteriet men kritiserade skarpt dödsdomarna.

Irak: Exiliranier fångar

Sju medlemmar, sex kvinnor och en man, i PMOI, Folkets mujaheddin, som fördes bort från Camp Ashraf den 1 september finns i ett hemligt häkte i den nedlagda flygplatsen al-Muthanna i Iraks huvudstad Bagdad. Amnesty krävde den 19 november att de sju inte ska torteras och att de frigges om de inte är misstänkta för brott.

PMOI är en iransk grupp som tidigare bedrev väpnad kamp mot regimen i Iran. Under 1980-talet fick de beskydd av Saddam Hussein och efter USA:s invasion av Irak år 2003 sattes PMOI-medlemmarna i läger som skyddades av USA fram till 2009. Den 1 september anfördes Camp Ashraf av beväpnade män. 52 personer ska ha dödats, många med skott i huvudet. Ögonvittnen uppgav att sju personer misshandlats och förts bort. Iraks regering förnekar ansvar för attacken.

FN:s flyktingorgan UNHCR har försökt lösa problemet med PMOI-medlemmarna genom att förmå andra länder att ge dem asyl. Hittills har 210 av drygt 3 000 personer flyttat, de flesta till Albanien.

"Lesbiska" frikända i Senegal

En domstol i Senegals huvudstad Dakar frikände den 20 november fyra kvinnor som hade anklagats för brott mot landets anti-homologar där samkönat sex kan ge upp till fem års fängelse. En femte kvinna som är minderårig kommer att få sitt fall prövat separat, rapporterar Voice of America.

Kvinnorna greps av polis sent på natten den 11 november då de under en födelsedagsfest på en populär bar påstods ha kysst varandra offentligt. Domstolen ansåg dock att bevis saknades. Human Rights Watch välkomnade domen men varnade för att homofobin är utbredd i Senegal.

Aktuella nyheter och reportage från Amnesty Press finns på amnestypress.se

Hongkong: Rekordstor Pride

FOTO: TYRONE SIU/REUTERS/TT

När Hongkong Pride för femte gången hölls den 9 november deltog enligt arrangörerna 5 200 personer för att kräva ett slut på diskriminering av sexuella minoriteter. Enligt South China Morning Post hade deltagarantalet fördubblats och en del av deltagarna var tillresta kineser från fastlandet. Hongkong Pride backades upp av flera storbanker och Paul Choi, verkställande direktör för humankapital vid Goldman Sachs, höll tal och gladdes över att Hongkong blivit mer inkluderande.

Rekordstort Pridetag i Hongkong den 9 november.

Den tidigare brittiska kolonin Hongkong avkriminaliserade samkönat sex 1991 medan det dröjde ända till 1997 innan Folkrepubliken Kina gjorde samma sak. Diskrimineringslagar som omfattar homosexuella, bisexuella och transpersoner, saknas dock och en av Pridedeltagarna, internetoperatören Lee Faulkner, sade till South China Morning Post att Hongkong förlorar ekonomiskt genom att göra det svårt för samkönade par att få komma till Hongkong.

– Homofobin är fortfarande utbredd i Kina, medan frågan bemöts med likgiltighet av regeringen, sade Madeleine Mok från Amnesty International i Hongkong till TT.

Ulf B Andersson

Kyssåtal väcker protester

Både Amnesty International och Human Rights Watch uppmanade USA:s president Barack Obama att ta upp fallet med de kyssande ungdomarna när han den 22 november tog emot Marockos kung Mohammed VI i Vita huset. Det är inte känt om Obama tog upp kyssfallet men enligt nyhetsrapporter hyllade Obama kungens "ledarskap" och den "för djupade demokratin" i Marocko och USA gav sitt stöd till Marockos senaste förslag i frågan om Västsahara, ett område som ockuperas av Marocko sedan 1975.

Den 22 november hölls rättegångsförhandling i den nordmarockanska staden Nador mot de tre ungdomar som har åtalats för en kyssbild som lades ut på Facebook. De kyssande ungdomarna, en 15-årig pojke och en 14-årig flicka, greps den 3 oktober tillsammans med sin skolkamrat, en 15-årig pojke, som hade tagit bilden och sattes i ungdomshäkte. Den 7 oktober frigavs de mot borgen i väntan på rättegång. Åtalet om "offentlig oanständighet" och "sedlighetsbrott mot minderårig" avfärdades av Amnesty som "löjväckande". Det förstnämnda brottet kan ge upp till två års fängelse och det sistnämnda brottet kan ge fem år.

Monaim Fettahi, ungdomarnas advokat, sade till nyhetsbyrån AFP att de åtalade ungdomarna befann sig i skolan medan deras föräldrar representerade

sina barn under rättegången. Advokaten sade att det var ett positivt tecken att åklagaren hade begärt "reprimand" istället för fängelse. Efter två timmars förhandling meddelade domaren att dom kommer att avkunnas den 6 december, efter pressläggningen av Amnesty Press.

I samband med rättegången genomförde hacktivistgruppen Anonymou en kampanj där twitterkonton hos marockanska regeringen bombarderas med stöd för NadorKiss. Redan tidigare hade en del marockaner lagt ut kyssbilder på nätet med texten "Nu kan ni gripa mig". I huvudstaden Rabat hölls en kiss-in utanför parlamentet den 12 oktober i protest mot åtalet mot ung-

domarna. Trots att över 2 000 personer på Facebook hade aviserat sitt deltagande var det bara cirka 30 personer som slöt upp.

Även om ungdomarna i Nador har fått stöd i sociala medier och av människorättsorganisationer så har fallet visat på klyftan i det marockanska samhället, rapporterar al-Jazira. Många marockaner har fortfarande en konservativ syn, inte minst på skillnad mellan privatliv och offentligt liv.

– Om det hade handlat om min dotter så hade jag dödat henne, sade 56-åriga Batoul Sidaoui i Tanger till al-Jazira. Det här är inte Frankrike. Det är inte en del av vår kultur att göra sådana här saker.

Ulf B Andersson

FOTO: FADEL SENNA/AFP/TT

En kiss-in arrangerades i Rabat den 12 oktober till stöd för de åtalade tonåringarna.

»Det är som ett lågintensivt krig«

Bertha Cáceres
lever under jorden.

Bertha Cáceres, ledare för en organisation för ursprungsfolk, håller sig sedan i september undan en häktningsorder. Amnesty Press har träffat Bertha Cáceres.

Text och bild: Erik Halkjaer

Intervjun med Bertha Cáceres kommer oväntat och med kort varsel. Ett telefonsamtal vid lunch.

– Kan du vara här om fem minuter? frågar en kontakt.

Vi kör till ett kafé i den honduranska huvudstaden Tegucigalpas centrala delar. Där, mitt i rushen, i ett hörn på ett tydligt vänsterorienterat kulturkafé sitter Bertha Cáceres, kanske Honduras just nu mest eftersökta person.

Det var den 24 maj i år som Bertha Cáceres och en kollega, Tomás Gómez, från ursprungsfolksrörelsen COPINH blev stoppade av militären på en liten grusväg i Río Blanco, i västra Honduras. Soldaterna bad dem att gå ut ur bilen och sökte igenom bilen.

Soldaterna hittade en pistol som enligt Bertha Cáceres och Tomás Gómez hade planterats i bilen. COPINH-aktivisterna fängslades i ett dygn och skulle den 13 juni infinna sig i en domstol.

Vid rättegången frikändes de i brist på bevis men den 12 september kallades Bertha Cáceres åter till domstolen. Denna gång anklagades hon för bland annat uppvigling och för att ha förstört privat egendom. Hon infann sig inte och häktades i sin frånvaro.

– Jag har levt under jorden sedan

dess, säger Bertha Cáceres på kaféet i Tegucigalpa.

Rörelsen COPINH samlar ett antal organisationer för urfolk, däribland Lencafolket. Bertha Cáceres är själv lenca och har som ledare för COPINH kämpat för ursprungsfolkens rättigheter i många år.

Att Bertha Cáceres nu eftersöks av polisen handlar om att COPINH sedan april i år förhindrat ett dammbygge, Aguas Zarca, i floden Gualcarque, på Lencafolkets marker i Río Blanco. Detta för att företagen bakom bygget, honduranska Desarrollos Energéticos S.A. (DESA) och kinesiska SINOHYDRO inte frågat invånarna om lov. Detta måste företagen göra enligt Internationella arbetsorganisationen ILO:s konvention 169.

När Honduras parlament godkände 40 planerade dammbyggen år 2010 hade inte invånarna i Río Blanco tillfrågats. Enligt invånarna själva så har de mötesanteckningar från ett möte med personal från DESA i januari 2011 då de tydligt sade nej till bygget.

– DESA har kopplingar till både regeringen och militären, anser Bertha Cáceres. Ordförande David Castillo är

tidigare civilminister och rådgivare åt underrättelsetjänsten. Styrelsens sekreterare är tidigare officer i underrättelsetjänsten. Militären har skrämt människor och försökt övertyga dem om att de måste stödja projektet. "Projektet ska ge utveckling, en skola, vatten och el, skriv under här bara", säger de.

Den 17 maj anlände den honduranska arméns första ingenjörsbataljon till dammbygget.

– Det är som om ett lågintensivt krig. Den 15 juli sköts Tomás Garcia till döds och hans 17-årige son Alan Garcia Dominguez skadades. Militären sköt ner dem framför företagets grindar. De gick fram till sonen och sköt honom när han låg ner. Regeringen uttalade sitt stöd för militärens agerande. De säger att militären kände sig hotad av bönder med machetes, berättar Bertha Cáceres.

I oktober påbörjades dammbygget på det projekterade områdets andra sida men på Lencafolkets sida stod det i november fortfarande still. Förutom Bertha Cáceres har även Tomás Gómez och ytterligare en ledare, Aureliano Molina, dömts, dock endast till villkorliga domar.

Från försvarets sida försöker man nu få åtalet mot Bertha Cáceres upphävt medan åklagarsidan vill tvinga fram en tvångsavhysning av COPINH:s vägblockad. Vid tiden för Amnesty Press pressläggning levde Bertha Cáceres fortfarande under jorden och rättsprocessen fortsatte. ■

»Där sitter
Bertha
Cáceres,
kanske
Honduras
just
nu mest
eftersökta
person.«

Fakta

COPINH har kämpat för ursprungsfolkens rättigheter i Honduras sedan 1999. Högst på dagordningen är rätten till kollektivt ägande. COPINH har även skapat egna skolor, förskolor, hälsovårdscentraler och ett utbildningscenter.

Amnesty International anser att Bertha Cáceres är en samvetsfånge.

Den 24 november hölls presidentval. Åtta kandidater deltog och Juan Orlando Hernandez från det styrande nationalpartiet vann med 34 procent av rösterna. Xiomara Castro, från center-vänster-partiet Libre, och hustru till Manuel Zelaya som störtades i en kupp år 2009, uppgavs ha fått 29 procent. Libre hävdade att de hade vunnit valet.

Svetlana
Gannusjkina
fick årets Stieg
Larsson-pris vid
en ceremoni i
Stockholm.

De senaste åren har mänskligt rättsklimatet i Ryssland gått från att vara kyligt till att bli iskallt. Vad är det egentligen som pågår i det stora grannlandet i öster? Amnesty Press har träffat Svetlana Gannusjkina och Aleksej Sachnin, som båda är mycket oroade över utvecklingen.

Text: Vera Häggblom

Rysskyla över mänskliga rättigheter i öster

Årets Stieg Larsson-pristagare Svetlana Gannusjkina är en av grundarna till de välkända mänskliga rättsorganisationerna Memorial och Civic Assistance Committee, där hon aktivt arbetar för att hjälpa migranter och andra minoritetsgrupper i Ryssland. Enligt Gannusjkina beror den senaste tidens allt hårdare förtryck på en försvagad statsmakt.

– Tyvärr är den exekutiva makten i Ryssland idag svag, för bara en svag regim måste ta till förtryck och våld för att styra landet. Samma verktyg används mot såväl oppositionen som civilsamhället, migranter och till och med mot vetenskapen, säger Svetlana Gannusjkina.

I sitt arbete har Svetlana Gannusjkina dagligen kontakt med människor som tvingas uppleva de direkta konse-

kvenserna av den våg av främlingsfientlighet som har svept över landet den senaste tiden.

– Vi ser väldigt negativa tendenser i Ryssland idag. Under kampanjen fram till borgmästarvalet i Moskva i september var det till exempel inte ett enda av partierna som avstod från främlingsfientliga uttalanden, berättar Svetlana Gannusjkina under utdelningen av Stieg Larsson-priset.

I mitten av oktober höjdes volymen på de xenofobiska tongångarna ytterligare i samband med att en azerbajdzjansk man anklagades för att ha mördat en ung ryss i Moskvaförorten Birjuljovo. Enligt Svetlana Gannusjkina gick människor ut för att demonstrera mot nedskräpningen av området kring en stor grönsaksmarknad där många migranter från Centralasien och Kaukasus arbetar.

– Plötsligt dök nationalisterna upp på platsen och piskade upp stämningen. Det hela hade kunnat urarta till en verklig pogrom, säger Svetlana Gannusjkina allvarligt.

Hon beskriver hur myndigheterna efter händelserna i Birjuljovo inlett en massiv jakt på migranter, där polisen många gånger inte ens har brytt sig om att titta på personens dokument utan istället utgått från hudfärg och ansiktsform.

Vilken är då anledningen till den uppblåsta främlingsfientligheten i Ryssland? För Svetlana Gannusjkina är svaret självklart:

– Myndigheterna vill rikta befolkningens missnöje med tillståndet i landet mot migranterna.

»Jag såg
mina
vänner
fängslas
en efter en
efter protesterna.«

Det anser även Aleksej Sachnin från den politiska rörelsen Vänsterfronten. Han lever sedan den 9 juli i år i exil i Sverige. Orsaken till att han denna gråmulna dag sitter på ett kafé i Stockholm istället för i den ryska huvudstaden går att spåra till massdemonstrationerna på Bolotnajatorget den 6 maj 2012 – dagen innan Vladimir Putin återinstallerades som president.

Under demonstrationerna samlades stora skaror för att protestera mot parlaments- och presidentvalen 2011 och 2012. Hundratals personer greps i samband med protesterna, bland annat Vänsterfrontens ledare Sergej Udaltsov,

»Myndigheterna vill rikta befolkningens missnöje med tillståndet i landet mot migranterna.«

FOTO: VERA HÅGGBLUM

Aleksej Sachnin har sökt asyl i Sverige.

FOTO: VERA HÅGGBLUM

som i dagsläget sitter i husarrest.

– Jag såg mina vänner fångas en efter protesterna och till slut var jag den enda kvar av Vänsterfrontens ledare. Jag insåg att rörelsen skulle bli helt paralyserad om jag också blev gripen, säger Aleksej Sachnin.

Det så kallade Bolotnajafallet pågår för närvarande och kritiserar på en rad punkter av människorättsorganisationer. Bland annat har Michail Kosenko – som av Amnesty betraktas som samvetsfånge – dömts till psykiatrisk tvångsvård

Den 27 oktober demonstrerade tusentals personer i Moskva med krav på att personer som betraktas som politiska fångar ska frigis.

Vänsterfrontens anhängare bar plakater med bilder på frontens ledare Sergej Udaltsov.

efter att fredligt ha deltagit i protesterna, vilket påminner om de metoder som användes för att tysta dissidenter i det forna Sovjetunionen.

Aleksej Sachnin menar att demonstrationerna vid Bolotnajatorget kan ses som en symbol för att Vladimir Putins politik inte längre lyckas attrahera befolkningen. Många av de repressiva lagarna är tätt sammankopplade till detta, då männen runt Putin försöker att återmobilisera väljarna:

– Ett bra exempel på detta är homofobi-lagen. Visst, Ryssland har aldrig varit särskilt öppet inställt till homosexuella men det har inte varit en stor fråga för folk som snarare har tänkt på de sociala problemen i landet. Men plötsligt diskuterades de homosexuella överallt i de statliga medierna!

Aleksej Sachnin menar dock att strategin inte varit särskilt lyckad från regimens sida, då frågan inte hade resonans hos befolkningen.

– Däremot anser jag att försöket att mobilisera väljarna runt främlingsfientlighet är riktigt allvarligt då det leder till en ökad tolerans för en höjd nivå av förtryck och våldsanvändning från myndigheternas sida när de visar upp hur de ”skyddar medborgarna från de farliga invandrarna”.

Vilka politiska alternativ finns då kvar i Ryssland för den som inte stödjer Putin? Den kände oppositionspolitikern Alexei Navalnyj kom nyligen tvåa i Moskvas borgmästarval och Vän-

sterfronten har tidigare stöttat honom inom ramarna för en löst sammansatt koalitionsrörelse.

– Navalnyj är dock inte intresserad av att leda landet ihop med andra – han vill vara ensam ledare, säger Aleksej Sachnin som menar att Navalnyj är en typisk högerpopulist med kopplingar till etablissemangen, om än inte till Putin själv.

Det tycker också Svetlana Gannusjkina:

– Navalnyj är väldigt populär men jag får känslan av att han är en farlig person. Hans retorik är en ledare – den är inte baserad på fakta utan på känslor, säger hon vid ett seminarium arrangerat av Civil Rights Defenders.

I Ryssland har såväl människorättsförsvarare som regimkritiska journalister och advokater mördats på grund av sitt arbete under de senaste åren. Svetlana Gannusjkina berättar att hon ”självklart” har blivit hotad av nationalisterna. Det hon anser vara det största hotet mot sitt fortsatta arbete är dock inte de yttre hoten, utan snarare en känsla av meningslöshet då hon ser resultatet av sitt hårda arbete läggas till handlingarna i rättegångar som på förväg är avgjorda av ett politiskt styrt domstolsväsende.

– Men sedan ringer det på dörren och en annan människa behöver hjälp och det går ju inte att hänga en skylt på dörren till kontoret där det står ”Stängt på grund av depression”!, konstaterar Svetlana Gannusjkina med ett smittande skratt. ■

FOTO: IVAN SEKRETEREV/AP/TT

Fakta/ Stieg Larsson-priset

Till minne av författaren och journalisten Stieg Larsson har Norstedts, tillsammans med Stiegs far och bror, Erland och Joakim Larsson, instiftat ett Stieg Larsson-pris. Priset har sedan år 2009 delats ut till en person och/eller organisation som verkar i Stieg Larssons anda. Stieg Larsson grundade tidskriften Expo och skrev tre romaner, Millennium-trilogin. Innan böckerna gavs ut avled Stieg Larsson, 50 år gammal.

Årets pris gick till Svetlana Gannusjkina ”för sitt ensträna och modiga arbete för mänskliga rättigheter i Ryssland”. År 2012 gick priset till Maryam Al-Khawaia för att ”hon envist fortsatt arbeta för ett tolerant och demokratiskt Bahrain”.

Colombia: Våldet mot fack

I skuggan av fredsförhandlingarna mellan gerillarörelsen FARC och den colombianska regeringen fortsätter våldet mot fackföreningsaktivister i Colombia. Under årets första tio månader har 17 fackligt aktiva mördats.

Text: Bengt Sigvardsson Bild: Jesper Klemedsson

Klockan var kring tio på kvällen när Maria Victoria Jimenez nådde sin mors hus i utkanterna av staden Santa Fe de Antioquia i nordvästra Colombia.

Plötsligt dök två maskerade män upp ur mörkret. De hade varsin taggad kniv i händerna.

– Utan ett ord kastade de sig över mig och började hugga mig med knivarna. Jag skrek och försökte göra motstånd men föll snabbt till marken, säger Maria Victoria.

När hennes mor kom ut på verandan försvann männen. Sammanlagt sju knivhugg hade penetrerat Maria Victorias kropp. Hennes bröstimplantat hade hindrat ett av huggen från att punktera ena lungan. Hennes näsa var avhuggen.

Det har nu gått drygt fyra år sedan överfallet när vi träffas på fackföreningsrättsorganisationen *Escuela Nacional Sindical*, ENS, högkvarter i Colombias näst största stad Medellín. Idag har hon en artificiell näsa och följs ständigt av en livvakt.

»Nu behandlas sociala och politiska konflikter som krigssituationer.«

Endast fyra procent av de arbetande i Colombia är fackligt anslutna. Rädsla och hot avskräcker liksom att de som inte har fast anställning hindras att organisera sig.

– Jag kan inte gå utanför mitt hem utan livvakt, berättar hon.

Maria Victorias är bakteriolog på ett sjukhus i Santa Fe de Antioquia utanför Medellín. Sedan 2007 är hon även ordförande i lokalavdelningen av Nationella Hälsovårdsarbetareförbundet i Colombia, ANTHOC. År 2008 upptäckte facket korruption i sjukhusadministrationen. Maria Victoria, som även var representant för de anställda i sjukhusstyrelsen, tog upp det under styrelsemötena. De andra i styrelsen förrespråkade en internutredning.

– Det enda som hände var dock att jag blev utfryst och mobbad i styrelsen. När jag kom tillbaka till jobbet efter några veckors semester i början av september 2009, hade mitt arbetsschema ändrats från dagtid till nattjour, säger Maria Victoria.

Ett par veckor senare skedde överfallet. Kort därpå började gärningsmännen telefonhota henne.

– De sade att de skulle slutföra sitt jobb och döda mig, berättar hon.

När hon återvände till arbetet hade hon blivit sparkad ur styrelsen. Samtidigt började gärningsmännen kräva pengar av hennes familj i utbyte mot namnet på den som hade beställt mordet.

– Min moster och bror betalade utan min vetskap. De fick namnet på en man som jag hade pekut ut i korrup-tionshärvan, säger Maria Victoria.

Både namnet och inspelningar av telefonhota överlämnades till åklagare men ingen har gripits och fallet har skickats mellan olika instanser.

– Först för tre månader sedan gjordes en teknisk utredning på brottsplatsen. Nu står utredningen still, säger Maria Victoria.

Maria Victoria Jimenez är övertygad om att de flesta i sjukhusledningen är insyltade i affären och att de även är ib-

Maria Victoria Jimenez kan inte gå någonstans utan livvakter sedan hon var nära att mördas i ett överfall. Här går hon i Medellín tillsammans med Juan Bernardo Rosado.

landade i en ny våg av hot mot henne.

– Både 2011 och 2013 blev jag vald att representera arbetarna i sjukhusstyrelsen men sjukhuschefen vägrade att acceptera resultaten. När mitt fack gick i konflikt med sjukhusledningen började dödshoten komma, säger Maria Victoria.

Hon har skydd under ett program för hotade personer.

– Jag är dock fruktansvärt rädd att de ska ge sig på min mor, avslutar Maria Victoria.

Sedan 1986 har cirka 3 000 fackföreningsaktivister mördats i Colombia varav 17 personer har mördats under de första tio månaderna 2013. Cirka 20 andra människorättsaktivister har gått samma öde till mötes under året. Fackföreningsledare har varit i skottgluggen alltsedan inbördeskriget mellan vänstergerillan FARC och den colombianska regeringen utbröt 1964. Under

kligt aktiva fortsätter

många år har Colombia varit det land i världen som toppat listan över antalet mord på fackligt aktiva.

– Framförallt under 1980-talet ökade våldet mot fackföreningsledare på platser där paramilitära högergrupper tog kontroll, förklarar Juan Bernardo Rosado, chef för mänskliga rättigheter och kommunikation på ENS.

Fackligt aktiva sågs som gerilla-sympatisörer men behövde även röjas ur vägen för att paramilitära grupper skulle få full kontroll över arbetsplatser, förvaltningar och dess tillgångar. Inte sällan samarbetade paramilitären med armén och polisen.

– Genom att döda fackföreningsledare sände man också ett budskap till resten av samhället. Gerillan har använt samma strategier, säger Juan Bernardo Rosado.

2006 upplöstes officiellt den största paramilitära gruppen AUC, Förenade Självförsvarstyrkorna.

– Istället splittrades AUC i små kriminella gäng som fortfarande kontrollerar vissa områden och dödar människor som står i vägen för deras intressen, säger Juan Bernardo Rosado.

Juan kallar Maria Victorias fall för ett skolexempel.

– Fackföreningsledare utövar ett större socialt ledarskap och angriper korruption och orättvisor. För många slutar det i attacker, säger han.

Fortfarande är 95 procent av mordet på fackföreningsaktivister sedan 1986 uppklarade.

– Vi har en svag stat präglad av mycket våld. Åklagarmyndigheten har inte nog med resurser att lösa alla mord, säger Juan Bernardo Rosado.

Han tror även att det finns en ovilja att rota för djupt i många fall.

– Risken är stor att det dyker upp namn på människor med många vapen och knarkpengar som har nära re-

lationer med mäktiga personer. Det är samma maffiasystem här som i Ryssland och Italien, hävdar Juan Bernardo Rosado.

I årtionden har colombianska regeringar och medier anklagat fackföreningarna för att sympatisera med gerillan. Sedan hösten 2012 pågår fredsförhandlingar mellan FARC och regeringen och det kan också bli aktuellt med fredssamtal mellan regeringen och ELN, den mindre vänstergerillarörelsen.

– Ett fredsavtal kanske inte betyder ett slut på våldet mot fackföreningsledare men det skulle vara ett viktigt steg på vägen och början på en normalisering av människors samhällsengagemang. Nu behandlas sociala och politiska konflikter som krigssituationer, säger Juan Bernardo Rosado.

Sedan år 2010 är Juan Manuel Santos president och han hoppas bli omvald i maj 2014. Han har antagit en något mildare linje mot fackföreningarna men tvekar samtidigt inte att dra fram "gerillakortet" när det passar. Sommaren 2013 skakades Colombia av bondeprotester mot att handelsavtalen med USA och EU, från 2011 respektive 2013, konkurrerar ut lokala produkter. I Catatumbo, i nordöstra Colombia, demonstrerade bönder för ett fredat lantbruksreservat och ville ha statligt stöd för att ersätta illegala kokaplantor med nya grödor.

Den 21 juni påstod presidenten att FARC hade infiltrerat demonstrationerna. Kort därpå dödades fyra demonstranter i Catatumbo av säkerhetsstyrkor och ett antal personer skadades. I den colombianska huvudstaden Bogotá träffar vi Elizabeth Pabon Guerrero, från organisationen ASCAMCAT, som deltog i protesterna.

– Vi är inte de gerillakrigare och knarklangare som vi anklagas för att vara. Vi är vanliga bönder som kämpar för en bättre framtid för våra barn och känner oss övergivna av regeringen, säger Elizabeth Pabon Guerrero.

För tillfället förhandlar nu regeringen med ASCAMAT.

– Samtidigt har dock en grupp börjat hota oss och påstår sig ha en lista på alla som deltog i protesterna, säger Elizabeth Pabon Guerrero. ■

»Fortfarande är 95 procent av mordet på fackföreningsaktivister sedan 1986 uppklarade.«

Går det att förena islam och homosexualitet? Ja, svarar alltfler muslimer. (Bilden visar Malmö moské.)

FOTO: LARS BRUNDIN / SVENSKAN / SCANPIX

Muslim och homosexuell – går det att förena?

Många homosexuella muslimer ser inte längre en konflikt mellan sin sexuella läggning och sin tro. På många ställen finns nätverk där hbtq-muslimer möts för att diskutera religiösa texter samt för att be tillsammans.

– Vi försöker hitta hjärtat i islam och leva efter det, säger El-Farouk Khaki, som Amnesty Press mötte i Toronto i Kanada.

Text: Bella Frank

Det är fredag. I det lilla rummet har mattor och sjalar placerats ut på golvet. Skorna är avtagna och män och kvinnor står upp sida vid sida. De säger Al-lahu akbar, åkallar gud och börjar recitera al-Fatiha, det första kapitlet, suran, i Koranen. Bugar sig, knäböjer. Avslutar bönen sittande, vrider huvudet över höger axel, sedan över vänster axel. Så tar böneledaren över, för dagen en ung kvinna som har konverterat till islam.

Det är *al-Tawhid Juma Circle* som

sedan år 2009 samlas till fredagsbön i centrala Toronto. De delar ritualerna med andra moskéer men läser Koranen med särskild lyhördhet för sexualitet och genus och ser män och kvinnor som jämlika även vad gäller ritualernas utförande. De välkomnar alla som identifierar sig som muslimer men också deras familjer och vänner samt människor som är sökare eller stöder deras verksamhet.

– Vårt format baseras på traditionen och på det sättet är vi som vilken annan moské som helst, säger El-Farouk Khaki.

»Vi försöker inte reformera islam, vi försöker bara leva i enlighet med islam på det sätt som vi ser det.«

Många vanliga moskéer skulle säga att de inte frågar efter vilken sexualitet de troende har och att alla oavsett sexuell läggning därför är välkomna att be där. När jag möter El-Farouk Khaki och hans partner Troy Jackson i deras hem före fredagsbönen förklarar de att de tillsammans med religionshistorikern Laury Silvers kände att den moské som de tidigare brukade be i inte accepterade dem till fullo. De märkte ett växande behov av ett ställe att samlas till bön där ingen skulle behöva förneka sig själv på något sätt för att bli välkommen.

De är en del av en utveckling som sker på många ställen. Förra året öppnades vad som har kallats Europas första gay-vänliga moské i Paris. Gay-vänliga bönerum finns också på många andra platser, så även i Göteborg och i Storbritannien finns en av världens största hbtq-muslimska organisationer, *Imaan*. I USA finns *al-Fatiha Foundation* med bland annat den homosexuella imamen Daayiee Abdullah, i Sydafrika *Inner Circle* som grundades av den homosexuelle imamen Muhsin Hendricks och i Danmark har imamen Naveed Baig nyligen förklarat att det inte finns någon motsättning

i att vara homosexuell och muslim.

Varje fredag är det omkring 20 personer som deltar i bönen i Toronto, varav hälften kommer dit regelbundet. Information om moskén sprider sig ofta från person till person. De frön som sås börjar slå rot – al-Tawhid Juma Circle fungerar nu som något av en paraplyorganisation med liknande samlingar i kanadensiska städer som Quebec, London och Vancouver liksom i amerikanska Boston, och Chicago ligger i startgroparna.

– Vi försöker inte reformera islam, vi försöker bara leva i enlighet med islam på det sätt som vi ser det, vi försöker hitta hjärtat i islam och leva efter det, betonar El-Farouk Khaki.

El-Farouk Khaki kom ut för sin familj som 16-åring. Hans föräldrar uppmanade honom att be mer idogt för att få känslorna att försvinna. Så han stannade kvar i garderoben i ytterligare 14 år innan han vid omkring 30 års ålder kom ut för gott. Det tog alltså tid för hans föräldrar att acceptera hans homosexualitet men det gick. Så småningom fick de en nära relation även till hans livspartner. De hann också, innan hans far dog, åka tillsammans på den lilla vallfärdsresan Umra till Saudiarabien.

Vallfärden var en stor upplevelse för El-Farouk Khaki:

– På något sätt hade jag det inpräntat i mitt hjärta att islam var mycket mera flexibel och förlåtande än den kanske är i vissa andras hjärtan. Det fanns frön som jag kände fanns redan då, frön som jag nu förstår mycket mer av när jag studerar och kan översätta delar av Koranen själv.

Koranen säger inte mycket om homosexualitet. Den text som brukar re-

fereras när homosexualitet inom islam diskuteras är berättelsen om profeten Lot som är Guds sändebud i städerna Sodom och Gomorra, vars invånare sätter sig upp mot profeten. När Gud sänder två änglar förklädda till pojkar försöker stadens manliga invånare ha sex med – våldta – dem. Gud låter Lot och hans familj komma i säkerhet, förutom Lots fru och förstör sedan Sodom och Gomorra som straff för invånarnas synder. Inom både kristendom och islam har det tolkats som att synden är densamma som den homosexuella handlingen.

Av hbtq-muslimer ges dock suran en annan betydelse, bland annat genom hänvisningar till den islamske juristen och teologen Ibn Hazm som var verksam under 1100-talet i Andalusien. Scott Siraj al-Haq Kugle skriver i boken *Homosexuality in Islam* att även om Ibn Hazm inte var någon gay-aktivist så finns det i hans tolkning av berättelsen om Lot något av ett prejudikat som homosexuella muslimer kan följa och förfina. Istället för att dra slutsatsen att synden som invånarna i Sodom och Gomorra gjorde sig skyldiga till och straffades för var sex mellan män menar Ibn Hazm att de gjorde sig skyldiga till något värre, de var otroende och satte sig upp mot profeten Gud sänt dem. Han noterar också att den homosexuella akten inte kan ha varit det enda eller primära brottet eftersom både Lots fru och alla kvinnor och barn i städerna också dödades.

Scott Kugle är homosexuell muslim och religionshistoriker vid Emory University i Atlanta, USA. Han betonar att en av kärnfrågorna inom islam är solidaritet med de utsatta i samhället

och att profeterna stod på de förtrycktas sida. Scott Kugle menar att det inom religionen och den islamiska traditionen finns rikligt med resurser för att hantera mångfald men att toleransen för olikhet på många håll gått förlorad i vår samtid. Det har delvis att göra med att tolkningen av Koranen och den stora mängden nedtecknade skrifter om profeten Mohammeds liv, haditherna, har blivit allt mer förbehållen islamiska jurister och lärda, något som Scott Kugle och andra med honom problematiserar.

– De har sin agenda. För det första är de män, för det andra är de heterosexuella män, och för det tredje är de heterosexuella män från en viss klass. Vi i den progressiva muslimska rörelsen menar att budskapet i sin helhet bara kan förstås när alla kan och har rätt att tolka, framför allt från de utsattas perspektiv, säger han i en telefonintervju en lördagseftermiddag i oktober.

När Scott Kugle kom ut gjorde han det i dubbel bemärkelse. Två år efter terrorattackerna 11 september 2001 skrev han ett kapitel i Omid Safis antologi *Progressive Muslims: on Gender, Justice and Pluralism*.

– Många av mina kollegor visste inte att jag var muslim. När jag började skriva om homosexualitet från en troendes perspektiv kom jag ut både som muslim och som en homosexuell akademiker och jag har fått reaktioner från båda hållen. Ibland möter jag folk som inte har några som helt problem med att jag är gay men som har svårare för att jag är muslim. Framför allt från homosexuella kollegor där vissa har frågat ”hur kan du tro på en sådan religion?”.

Så om någon ställer den frågan, vad svarar du?

– Jag skulle säga att religionen inte fördömer mig, att det finns vissa människor inom religionen som gör det, men det är deras problem. Det här är mellan mig och Gud. Det inte så att det inte finns spänningar mellan mig och Gud, saker jag är missnöjd med och jag är övertygad om att det finns många saker som Gud är missnöjd med hos mig. Jag tvivlar dock på att det har med min sexuella läggning att göra. Det finns så många verser i Koranen som talar om alla troendes jämlikhet, oberoende av genus, rikedom eller etnicitet, en form av andlig demokrati som jag finner väldigt rörande och som befinner sig i islams hjärta, säger Scott Kugle som konverte-

»Inom både kristendom och islam har det tolkats som att synden är densamma som den homosexuella handlingen.«

Indonesien är världens folkrikaste muslimska land. Här är samkönat sex inte kriminaliserat. Bilden visar en hbtq-demonstration i Jakarta år 2011.

FOTO: DITA ALANGKARA/AP/SCANPIX

➤ rade till islam då han var omkring 25 år.

– När folk läser min bok är de oftast mycket positiva. Jag är verkligen förvånad, jag hade förväntat mig negativa reaktioner, att folk skulle fördöma mig, att jag skulle få hatmejl, men det får jag inte, säger han och funderar på om det kan ha att göra med att han valt att kommunicera genom att skriva böcker och inte är så aktiv på nätet.

– Jag blir ofta inbjuden att tala på universitet, fortsätter han. Till en början var det framför allt hbtq-studentorganisationer som bjöd in mig men nu blir jag också inbjuden av muslimska studentorganisationer och ibland till och med av muslimska kaplaner på universitet.

Scott Kugle är dock oroad av spridningen av vad han kallar den ”neotraditionalistiska rörelsen”, som menar att islam är perfekt och evig och aldrig förändras. Det är en rörelse som menar att läsning sådan Scott Kugle och andra gör av Koranen är en farlig irrlära och som han menar stärks av att många muslimer i väst inte känner sig accepterade och alieneras av islamofoba strömningar.

Han tror ändå att de har satt igång en process och han inspireras av den muslimska feministiska rörelsen med personer som Amina Wudud i spetsen. Amina Wadud, också hon en amerikansk akademiker, har lett bön för

I likhet med ett 40-tal tidigare brittiska kolonier har Malaysia behållit koloniallagar som förbjuder samkönat sex. År 2010 rapporterades att censuren för första gången skulle tillåta att en film med homotema skulle visas på bio.

FOTO: LAI SENG SIN/AP/SCANPIX

grupper där män och kvinnor bett tillsammans, i strid med en tradition som säger att män och kvinnor ska vara åtskilda i en moské och under bön. Hennes svar på massiv kritik var att det inte förbjuds i Koranen eller i någon hadith: ”Profeten själv gjorde det under sin tid då han gav en kvinna i uppdrag att leda en blandad grupp i bön”, sade hon i en intervju med tidningen The Guardian.

Scott Kugle beskriver nätverk av homosexuella och transsexuella muslimer som för diskussioner och ber tillsammans, något hans senaste bok *Living Out Islam* handlar om. Boken

baseras på femton intervjuer med muslimska hbtq-aktivister från Nederländerna, Storbritannien, Sydafrika, Kanada och USA.

– Lesbiska muslimer kämpar med väldigt grundläggande frågor i sina familjer som rätten till utbildning, jobb, och att få flytta hemifrån. Det är enorma existentiella frågor för kvinnor, medan män har mycket mer flexibilitet och rörelsefrihet och tillgång till olika typer av resurser. Så de får kämpa på olika sätt men jag ser det samtidigt som olika nyanser av en och samma kamp, påpekar han. ■

FOTO: LEIF R. JÄNSSON / SCANPIX

Kurdiskt deltagande i Stockholm Pride 2013.

Visst kan en muslim vara

Det tog år av skam, självförakt och försök att trycka undan sin sexualitet innan Jasmine kunde försona sin sexuella läggning med sin tro.

Text: Bella Frank

Jasmine kommer från en släkt som består av både kristna och muslimer. Själv valde hon islam år 2009 då hon konverterade. Under en period gjorde

Bön och öppenhet hos Homan

Göteborgaren Ardeshir Bibakabadi driver sedan nio år föreningen Homan som vänder sig till hbtq-folk med invandrarbakgrund. Här ska alla vara välkomna och kunna vara öppna med sin sexuella läggning.

Text: Bella Frank

När Ardeshir Bibakabadi kom ut som homosexuell var det ett besked som hans familj hade svårt att både förstå och acceptera. Hans mamma som bor kvar i Iran trodde att han skulle hamna i helvetet. För honom själv var vägen fram till att få ihop sig själv, som både homosexuell man och muslim, en kamp som kantades av skam och depressioner. Till slut fick han hjälp av en psykolog och började också studera islam.

– Min Gud har hjälpt mig. Jag har upplevt hemska situationer men jag har fått allt jag har velat i mitt liv och jag tror att jag också har hjälpt många. Jag tror att Gud älskar mig för att jag försöker vara den jag är. Det är det jag måste bejaka, säger han.

Till Homan kommer också asylsökande eller folk som bara flyttat till Sve-

rige, med olika bakgrund.

– Det kommer kanske 30-35 personer, de kan knyta kontakter och får starkt självförtroende och självkänsla, förklarar han.

På onsdagar har de samling där det bjuds på kaffe och te. Där finns det också möjlighet att be. Ardeshir Bibakabadi talar om vikten att finnas till och göra sig synlig för andra som är intresserade, och hoppas att deras grupp efterhand kommer att bli mer accepterad. För Ardeshir Bibakabadi har det framför allt varit problematiskt att vara öppen med sin homosexualitet i relation till landsmän. Men det betyder inte att han inte har mött fördomsfulla attityder från folk med svensk bakgrund. 1997 dog den man han ingått partnerskap med ett par år tidigare och hans

FOTO: BJÖRN LARSSON ROSVALL / SCANPIX

Ardeshir Bibakabadi, ledare för föreningen Homan vill starta Sveriges första 'homoské', ett center för gay-muslimer, nära Järntorget i Göteborg.

mans familj ville inte att han skulle vara med på begravningen:

– De kunde ju inte neka eftersom jag hade lagen på min sida, säger han.

Genom sin öppenhet, bland annat när han föreläser på skolor, upplever Ardeshir Bibakabadi att han möts av respekt

– En somalier sade till mig att jag inte kunde vara både och men sedan kom han och bad om ursäkt för det, säger Ardeshir Bibakabadi.

– Till en början kan det vara lite så där...men när jag har berättat min historia får jag alltid respekt. Ofta finns det en fördom om hur en homosexuell man ska se ut eller bete sig. Jag får också respekt från muslimska församlingar, de brukar säga att Ardeshir är välkommen att göra det han tror på, förklarar han. ■

lesbisk

hon allt för att tränga undan sin homosexualitet och bad fem gånger om dagen men insåg att hon samtidigt var oärlig mot Gud:

– Jag trodde inte att man kan vara både muslim och lesbisk. Sedan kände jag att jag inte kunde sätta någon annans lycka framför min egen. Jag tänkte: "det här går inte ihop, jag kan inte vara en god muslim om jag inte kan stå för den jag är". Så förra året kom jag ut: jag är homosexuell och jag är muslim.

Jasmine kan inte vara helt öppen eftersom hennes flickvän inte är det men hon bloggar (<http://draihandbromsen.blogg.se/>) om frågor kring sexualitet och religion och intervjuades också i

samband med Dagens Nyheters artikelserie om homosexualitet och islam som publicerades i somras. Hon berättar om skamkänslor och självförakt som höll på att förgöra henne. Redan som 14-15-åring mådde hon dåligt och tänkte att det var något fel på henne, samtidigt som det också började ställas förväntningar på henne från omgivningen att visa intresse för killar. Det skulle dröja ända till förra året, då hon var 21 år, innan hon kom ut. Jasmine mådde då så dåligt att det knappt gick att få kontakt med henne och hennes mamma frågade vad som hände med henne.

– Jag hade tur eftersom mina föräldrar tog det så bra. Det är många som inte gör det, säger Jasmine och förklarar att hon fått stöd av sina nära och kära.

Många som befinner sig i en liknan-

de situation hör av sig till henne, direkt till bloggen men också efter artikeln i DN. Vissa vill ha tips och råd. Jasmine menar dock att det inte finns någon lösning som passar alla. Hon berättar att många hbtq-muslimer mår mycket dåligt, och att det är ett skäl till varför hon vill sprida uppmärksamhet kring situationen för hbtq-muslimer:

– Jag vill att folk ska veta att vi finns. Tro mig, det finns hur många homosexuella muslimer som helst, men många vågar inte komma ut.

Jasmine är övertygad om att det är viktigt att ge uppmärksamhet åt lesbiska muslimer och att prata om hbtq-frågor i skolor och på arbetsplatser. Hon säger också att synliggörandet är viktigt vid Pridefirande:

– Senast så såg jag många kurder, araber, muslimer i de egna leden, det är något man verkligen blir glad över. ■

– Ett rättssystem som inte tar vara på fattiga människors rättigheter är inte värt namnet, säger Justine Ijeomah, här tillsammans med sin fru Goodness Justine.

FOTO: BELLA FRANK

Justine Ijeomah från Nigeria blev årets mottagare av Per Anger-priset. Amnesty Press har mött pristagaren, en man som trotsar mordhot, tortyr och en korrupt poliskår i sitt dagliga arbete för mänskliga rättigheter i Nigerdeltat och som hemma kallas "Mr Human Rights".

Text: Bella Frank

"Mr Human Rights" fick pris

Det är eftermiddag i november och mörkret har lagt sig kring Amnestys kontor vid Londonviadukten i Stockholm. Justine Ijeomah och hans fru Goodness Justine har rest sedan kvällen innan men berättar ändå entusiastiskt om sitt arbete för mänskliga rättigheter i Nigeria genom organisationen *Human Rights Social Development and Environmental Foundation*, HURSDEF, och tackar Amnesty för den stöd de har fått. Det är ett stöd som har varit ömsesidigt då det är med Justine Ijeomahs och HURSDEF:s hjälp som Amnesty International har kunnat sammanställa de två rapporterna *Killing at Will* och *No Justice for the Dead* som bland annat behandlar den nigerianska poliskårens dödliga övervåld och bristen på rättssäkerhet för dem som faller offer för det.

När vi sätter oss i ett rum för att prata mer förklarar Justine Ijeomah att priset stärker honom i hans arbete:

– Jag visste inte att det lilla som jag gör på den lokala nivån kunde ges ett sådant globalt erkännande. Jag är så glad och det får mig att vilja jobba ännu

mer. Jag tror också att att priset kan hjälpa de projekt vi arbetar med och bidra till förändring, säger han.

En av motiveringarna till valet av pristagare rör Justine Ijeomahs kamp mot dödsstraffet i Nigeria. Det finns i landet omkring tusen fångar som har dömts till döden och som väntar på avrättning men fram till i år hade landet inte genomfört några avrättningar sedan 2006. I juni hängdes dock fyra personer efter att landets president Goodluck Jonathan hade uppmanat delstatsguvernörer att skriva under dödsdomar för dödsdömda fångar. Avrättningarna verkställdes trots att alla fyra hade överklaganden som fortfarande behandlades.

– Jag menar att det nigerianska rättssystemet inte kan skipa rättvisa åt fattiga människor och därför bör det inte heller kunna ta ett liv, säger Justine Ijeomah och förklarar att kommittéer, tillsatta av presidenten, vid flera tillfällen har kommit fram till att dödsstraffet bör avskaffas.

– Kommittéerna har varit rädda för att oskyldigt blod spills och har därför

»Lagen missbrukas så grovt att den i praktiken inte längre existerar.«

Under några dagar sommaren 2012 förstördes bostäderna i Abonema Wharf waterfront i Port Harcourt på order av myndigheterna i delstaten Rivers State.

kommit med rekommendationer att avskaffa dödsstraffet både 2001 och 2007, säger Justine Ijeomah.

De rekommendationerna har alltså ännu inte blivit verklighet. Inte heller det lagförslag som Justine Ijeomah och HURSDEF sätter stora förhoppningar till, en lag som om den röstas igenom av parlamentet samt godkänns av president Jonathan skulle tvinga landets rättsväsende, polis och fängelsesystem till djupgående reformer.

Behovet är skriande stort. Justine Ijeomah beskriver ett system där gripna personer, som enligt lag får hållas i polisrest i högst 24 timmar, ofta hålls gripna utan åtal i upp till 6-8 månader.

FOTO: PRIVAT/AI

Lagen missbrukas så grovt att den i praktiken inte längre existerar, menar Justine Ijeomah. Dessutom är korrup­tionen så utbredd.

– Ofta måste du betala stora pengar till åklagaren för att få honom att göra en ordentlig utredning. Om du grips så måste du betala pengar för att kunna ringa ett telefonsamtal. Och omkring 55 procent av dem som hålls fängslade i väntan på rättegång skulle egentligen vara fria mot borgen men de har ingen möjlighet att uppfylla borgensvillkoren eftersom många domare ofta kräver att de ska äga mark. Bara rika i Nigeria äger mark – så rika kan slippa rättegång för de betalar polisen och utredningar läggs ned medan fattiga används som syndabockar och tynar bort i fängelse, säger han.

Ofta utsätts gripna också för tortyr. Även Justine Ijeomah har fått utstå misshandel och tortyr då han gripits av polis för sitt människorättsarbete. När det gäller tortyr finns det dock ett visst hopp. Genom kampanjer i bland annat en lokal radiostation har man kunnat minska utbredningen av tortyr drastiskt. HURSDEF har tillsammans med radiokanalen på fredagar haft ett tims­långt program dit personer som utsatts för brutalitet och tortyr har kunnat ringa in och berätta vad de utsatts för. Berättelserna har väckt starka reaktioner hos allmänheten som givit sitt stöd för kampanjen och det har gett resultat.

– Varje fall som har tagits upp i programmet har genast undersökts av polisledningen. De är rädda för att få negativ kritik i media, säger Justine Ijeomah och förklarar att tortyren fram­för allt sker på några större polisstationer idag.

HURSDEF är i behov av finansiellt stöd, bland annat för att utveckla arbetet med gatubarn, ofta flickor som inte har något annat val än att sälja sex. Goodness Justine förklarar att många flickor som bor på gatan hör till familjer som vräcks från slumområden som Abonnema Wharf eller Njemanze Waterfront i Port Harcourt. Många familjer tvingades lämna sina hem och området blev en soptipp. Många unga kvinnor riskerar att bli våldtagna, något få vill berätta om eftersom det är så stigmatiserat. Därför har HURSDEF utarbetat ett system där deras kvinnliga

fältarbetare jobbar konfidentiellt och nära flickorna:

– Nu när de ser oss vet de att vi är försvarare av kvinnors rättigheter, de öppnar upp och pratar om sina svårigheter. Många har blivit gravida men har inte råd att gå till en läkare så de får komplikationer under graviditeten. Vi hjälper dem att få vård på lokala häl­so­kliniker, berättar Goodness Justine.

HURSDEF hoppas att i framtiden kunna erbjuda flickorna arbete med hantverk så att de får en möjlighet att försörja sig. De vill också intensifiera arbetet mot tortyr och dödsstraff.

– Vi vill sätta igång en massiv kampanj i området för att stoppa polisbrutalitet, utomrättsliga avrättningar och tortyr. Vi skulle också vilja erbjuda mer psykosocial hjälp till och rehabilitering för tortyroffer, samt kunna jobba mer med gatubarn och vuxna, som har fallit offer för tvångsvräkningar, säger Justine Ijeomah. ■

Justine Ijeomah tar emot Per Anger-priset av kulturminister Lena Adelshon Liljeroth under MR-dagarna i Stockholm.

Fakta/Per Anger-priset

Priset instiftades av Sveriges regering år 2004 och delas ut av Forum för levande historia till minne av den svenske diplomaten Per Anger. Han utsågs 1942 till legationssekreterare vid svenska ambassaden i Budapest. Sedan Nazityskland tillsammans med ungerska pilkorsrörelsen 1944 tagit makten i Ungern arbetade Per Anger tillsammans med Raoul Wallenberg för att rädda ungerska judar undan deportation. Årets pristagare hade föreslagits av Amnesty, en av de organisationer som ingår i gruppen förslagsställare.

I korthet:

Tre kronor mer för värdigt liv

Trots stark kvinnorörelse, lagar som garanterar kvinnors rättigheter och en kvinnlig premiärminister är situationen för kvinnor i Bangladesh fortsatt svår. Detta sade Khushi Kabir från gräsrotsorganisationen Nijera Kori, på ett seminarium arrangerat av Svalorna. Hon pekade på att ett orättvist ekonomiskt system särskilt drabbar arbetarklass och kvinnor. Hon exemplifierade med textilindustrins villkor där 80 procent av de sex miljonerna arbetare är kvinnor. Nijera Kori har kommit fram till att en levnadslön motsvarar 13 000 taka, cirka 1 100 svenska kronor men arbetsgivarna vill inte ens betala en fjärdedel av det.

– Våra beräkningar visar att om folk betalade 3 kronor mer per tröja skulle kvinnorna få en levnadslön som skulle ge familjen möjlighet att leva ett värdigt liv, sade Khushi Kabir.

Romer måste få ta del av registret

På seminariet "Romers rättigheter och kommunernas ansvar", arrangerat av DO, diskuterades bland annat diskriminering av romer och romregistret. Läraren Angelina Dimiter Taikon menade att det är viktigt att romer ges möjlighet att själva se registrets konstruktion och vilka som är med i det:

– Vi måste spara det hur jobbigt det än är, så att man i framtiden inte kan säga att det inte finns någon dokumentation. Det måste bevaras och vi måste få ta del av det för det är om oss det står.

Mödravård prioriteras inte

Varje år sker mer än sex miljoner dödsfall på grund av undermålig mödravård. Bland dödsoffren finns 300 000 mödrar, tre miljoner dödfödda barn som dör på grund av moderns dåliga hälsa under graviditeten, samt omkring tre miljoner barn som dör strax efter förlossningen.

– Trots att det dör fler i dålig mödravård än i aids, tuberkulos och malaria, så satsas det inte lika mycket på det. Det finns ingen global fond för bättre mödravård, sade professor Staffan Bergström och fortsatte:

– Det finns en psykologisk förklaring till detta – aids, malaria och tuberkulos kan drabba vem som helst, det kan hota oss i den rika världen, vilket mödradödligheten inte gör, sade han på seminariet som anordnades av Sida.

Text: Bella Frank

I korthet:

Samma förtryck, olika uttryck

Sedan presidentvalet i Vitryssland 2010 och parlamentsvalet i Ryssland 2011, då de bägge regimerna mötte större protester från allmänheten än förväntat, har förtrycket av civilsamhället ökat. Förtrycket har dock tagit sig lite olika uttryck i de båda länderna. På ett seminarium arrangerat av Östgruppen beskrev Martin Uggle hur den vitryska regimens respons på omvärldens kritik har varit att "era mänskliga rättigheter gäller inte oss". Konstantin Baranov från Youth Human Rights Movement menar att Ryssland istället har valt en mer sofistikerad metod, där den senaste tiden repressiva lagstiftning har införts utan att man låtsas om att den kränker internationella överenskommelser.

Vera Häggblom

Afghanistan post-2014

2014 beskrivs ofta som ett ödesår för Afghanistan då såväl ett presidentval, tillbakadragandet av de utländska styrkorna och en freds- och försoningsprocess finns på agendan. På ett seminarium arrangerat av Svenska Afghanistankommittén diskuterade en insatt panel allt från vilken påverkan valutgången kommer ha i praktiken, till risken för en ekonomisk depression då de internationella styrkorna drar sig ur landet och hur kvinnors rätt till utbildning kommer att påverkas. Även om åsikterna stundtals gick isär ansåg paneldeltagarna att de många svårigheter landet kommer möta på kort sikt trots allt i det långa loppet kan mynna ut i en ljusare framtid, tack vare den nya generationen afghaner.

Vera Häggblom

Kritik mot ICC

– Jag är förvånad.

Det sade Hans Corell, tidigare rättschef vid FN, till Amnesty Press om beslutet i Internationella brottmålsdomstolen, ICC, att Libyen anses kunna ha en rättssäker process mot Abdullah Senussi, tidigare säkerhetschef i Libyen under Moammar Khadafis styre. ICC vill ställa Senussi inför rätta för brott mot mänskligheten men Libyen har vägrat utlämna honom.

Hans Corell medverkade vid ett seminarium om ICC, arrangerat av Ordfront, och var också skeptisk till hur ICC hanterat fallet Kenya där president Uhuru Kenyatta och vicepresident William Ruto nu är åtalade för sin roll i våldsamheterna efter valet år 2007.

Ulf B Andersson

Baksidan av pensionskuvertet

Vem vill inte leva ett gott liv som pensionär med mat på bordet, ett bra boende och frisk natur utanför husknuten? Hur de pensionsfonder som ska hjälpa till att trygga vår framtid i Sverige även bidrar till att neka människor på andra håll i världen deras rättigheter diskuterades vid ett seminarium arrangerat av FIAN-Sverige, Kristina Fredrörelsen och Latinamerikagrupperna.

Federico Guzmán från bonde- och ursprungsfolksorganisationen FOA är en av dem som kämpar mot en exploatering av mineraler i området Kimsakocha i Ecuador, där de svenska pensionsfonderna, AP-fonderna, fram till nyligen hade mångmiljoninvesteringar genom det kanadensiska gruvbolaget IAMGOLD.

I samband med en av protesterna mot det planerade gruvprojektet dömdes Federico Guzmán tillsammans med två andra ledare för protesterna för "terrorism", ett brott som kan ge 10-12 års fängelse. Straffet omvandlades senare till åtta dagars fängelse, men upplevelsen var påfrestande.

– Det var förödmjukande, säger Federico Guzmán till Amnesty Press.

Området Kimsakocha – som betyder tre laguner – spelar en viktig roll för vattenförsörjningen i området runt Ecuadors tredje största

stad Cuenca. Enligt Federico Guzmán skulle konsekvenserna av en storskalig gruvdrift vara förödande:

– Människor skulle drabbas av tvångsflyttning, vattnet skulle förgiftas och folk skulle tvingas uppsöka sjukhus för behandling av cancersjukdomar.

Vera Häggblom

FOTO: ANNIE BECKMAN

»Etnisk rensning i Burma«

Det pågår en etnisk rensning i Burma och rohingyafolket hotas av utplåning. Det sade deltagare i seminariet "Burma – ett konfliktfyllt buddhistiskt land".

Våldet mot den muslimska minoriteten Rohingyas i Burma exploderade i delstaten Rakhine (tidigare Arakan) sommaren 2012. Att det bröt ut just då menar Khair-ul-Amin, ordförande

för European Rohingyas Council, beror på en politisk maktkamp då val ska hållas 2015.

– Regeringen är rädd att förlora makten till Aung San Suu Kyi, sade Khair-ul-Amin.

Våldsamheterna bröt ut några månader efter ett fyllnadsval i vilket oppositionspartiet NLD rönt framgångar.

Regeringen med president Thein Sein i ledningen ser en möjlighet att hålla fast vid makten genom att utmåla sig som det buddhistiska majoritetssamhällets förkämpar och använder Rohingyas som måltavlor för att göra detta, menade Khair-ul-Amin.

– Aung San Suu Kyi fördömer inte heller grymheterna som begås mot Rohingyas eftersom hon är rädd för att förlora stöd från den buddhistiska majoriteten, sade han. Vi kan inte stoppa den etniska rensningen utan ert stöd, vi behöver er hjälp att sätta press på de europeiska regeringarna så att inte Rohingyas utplånas.

Bella Frank

FOTO: BELLA FRANK

Khair-ul-Amin ordförande i ERC och Ilaria Cimino från Society for Threatened People.

Caroline Edelstam från Harald Edelstam Foundation i samtal med Paul Rusesabagina.

Mannen bakom Hotell Rwanda

FOTO: ANNIE BECKMAN

Rwanda, våren 1994. Han är mannen som mitt under pågående folkmord och med risk för sitt eget liv, räddar livet på över 1 000 personer. Ändå kallar han sig inte modig.

– Det handlar inte om mod. Det handlar om att bry sig om och respektera andra människor, säger Paul Rusesabagina, en av MR-dagarnas mest uppskattade besökare.

Redan från den första dagen av folkmordet hade 26 personer tagit sin tillflykt till Paul Rusesabaginas hus.

– När jag fick en möjlighet att lämna huset tog jag med mig de här människorna. Jag tänkte att om jag lämnar dem så kommer de att dö och kommer jag då verkligen att vara en fri man?

Paul Rusesabagina beslöt sig för att ta med sig människorna till lyxhotellet där han då arbetade. Under färden till hotellet den 9 april 1994 stoppades bilarna där Paul och hans följe färdades. En ung befälhavare satte en pistol i Pauls hand och uppmanade honom att skjuta "kackerlackorna". Det var benämningen av tutsier i hatpropagandan som spreds inför folkmordet.

– Jag var rädd, på marken runt mig låg döda människor med magarna uppsprättade. Den här personen skämtade inte. Jag tänkte dock att kanske finns det en möjlighet att prata med honom.

Efter två långa timmar av förhandlingar kom man till slut fram till en kompromiss där soldaterna förde dem till hotellet i utbyte mot att Paul gav dem pengar från hotellets kassaskåp. Genom sina kontakter och sin förhandlingsförmåga lyckades Paul se till att över 1 000 personer skyddades från att bli mördade på hotellet Mille Collines.

Paul Rusesabagina fick flera erbjudanden redan 1994 om att föra sin historia till den vita duken. Till sist sade han ja och resultatet blev filmen Hotell Rwanda, som hade premiär i september 2004 och som spelades in i nära samarbete med Paul Rusesabagina.

– Hotell Rwanda är en verklig historia, men den är mindre våldsam än verkligheten, säger han.

Under folkmordet som startade i april 1994 mördades omkring 800 000 människor, av vilka de flesta var tutsier, under 100 dagar. Paul Rusesabagina är mycket kritisk mot de lokala domstolar, gacacas, som har använts för att åtala de 100 000-tals personer som anklagas för att ha deltagit i folkmordet. Han är också en skarp kritiker av Rwandas president Paul Kagame som har styrt Rwanda sedan 1994.

– Kagame har till exempel varit med och finansierat rebellrörelsen M23 i Kongo fram till idag. Vi har under flera år verkat för att det internationella samfundet ska dra tillbaka sitt bistånd till regimen i Rwanda och vi är glada att vi äntligen har fått gensvar.

Kritiken mot Paul Kagames regim i Rwanda har bland annat lett till dödshot men Paul Rusesabagina menar att det inte skrämmer honom.

– Det är skrottretande att presidenten, som borde syssla med politik, är ute efter mig, en enkel medborgare. Det får honom att se löjlig ut. Så nej, jag är inte rädd, svarar han med ett skritt på frågan från Amnesty Press.

Vera Häggblom

MR-dagarna

Den 14–16 november hölls MR-dagarna i Stockholm. MR-dagarna arrangeras av DemokratiAkademin, Diakonia, Fonden för mänskliga rättigheter, Föreningen Ordfront, Sensus studieförbund, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset, Raoul Wallenberg Institutet vid Lunds universitet, Institutionen för Globala Studier vid Göteborgs universitet samt Teologiska högskolan Stockholm. Nästa år kommer MR-dagarna att hållas den 13–15 november i Umeå.

Vad var bäst under MR-dagarna?

Adem Dresevic, Röda Korsets Folkhögskola, 26 år.

– Hans Rosling och Jonas Gardell – de föreläser på ett väldigt bra sätt.

Johanna Karlsson, 23 år.

– Det var inspirerande med alla människor. Seminariet med Paul Rusesabagina var grymt.

Anders Hansson, Studentambassadör, Teologiska Högskolan, 37 år.

– Möjligheten att nätverka och träffa folk från branschen.

Sujata Maini, Kampanjen Hjärnkoll, 47 år.

– Allt var bra, för det får en att reflektera och ger inspiration till hur jag kan agera.

Noelia Karlsson, Röda Korsets Folkhögskola, 29 år.

– Det är bra med olika områden som ger mycket fördjupning. På seminariet "Det fattas 200 miljoner kvinnor i världen" visade de en väldigt gripande film från Kina och Indien.

Text: Vera Häggblom
Bild: Annie Beckman

FOTO: AI

Lise Bergh slutar som generalsekreterare den 31 januari 2014.

I början av nästa år kommer svenska sektionen av Amnesty International att få en ny generalsekreterare. Lise Bergh, som i år fyllt 65 år, kommer då att lämna den post hon har haft i sju år.

Vad ska du göra när du stängt av datorn den 31 januari?

– Jag har anmält mig till några saker och det ska faktiskt bli skönt efter ett långt och tufft arbetsliv att få tid som jag får råda över själv, svarar Lise Bergh. Samtidigt är det tråkigt att lämna Amnesty. Jag har anmält intresse av att sitta i juristjouren på Alla kvinnors hus, vilket ger mig en chans att jobba med kvinnorättsfrågor på ett mer konkret sätt. Dessutom har jag anmält mig till det Ekumeniska följeslagarprogrammet och jag hoppas att jag kommer med. I så fall blir det tre månader på Västbanken. Jag var där 1989, utsänd av internationella juristkommissionen. Då pågick första intifadan. Jag fick uppleva hur det är att leva under en

okkupation. Det är svårt att förstå genom att bara läsa tidningar och rapporter men på plats blev det väldigt konkret.

Hur tror du att det blir att återvända till Israel/Palestina efter 25 år?

– Jag tror att det kommer att kännas jobbigt, sorgligt och frustrerande att så lite positivt har hänt. Bosättningarna har blivit ännu fler, muren/barriären har byggts och Gaza är ännu mer isolerat. Jag hoppas att jag kan göra lite nytta genom att vara där. Jag känner mig fortfarande ung, frisk och stark och vill utnyttja min kompetens. Jag kan inte gå från drygt 100 procents arbete till noll.

Och så har du barnbarn?

– Ja och det är en glädje i livet som jag kommer få mer tid för nu. Dessutom är ett barnbarn till på väg vilken dag som helst! (*Ebbe föddes den 22 november.*)

Du har också aktiverat dig i Amnesty-grupp 65. Hur uppstod den gruppen?

– Det är ett gammalt matlag där vi

Snart tar Lise

Jurist i fackföreningsrörelsen och ställföreträdande Jämo. Statssekreterare i den socialdemokratiska regeringen och nu snart före detta generalsekreterare i svenska Amnesty. Amnesty Press har träffat Lise Bergh för en avskedsintervju och för att få svar på frågan varför det går så bra för Amnesty i Sverige.

Text: Ulf B Andersson

FOTO: VLADIMIR GRIDIN/RADIO LIBERTY/AI

Ales Bialitski, ordförande i Vjasna i Vitryssland, förs bort av polis den 4 augusti 2011. Han dömdes senare till fängelse.

»Det är enormt härlig känsla av att vara en del i ett sammanhang som kan göra mig gråt-färdig.«

har känt varandra i 35 år. För ett och ett halvt år sedan bestämde vi oss för att vi ville göra något mer än att en gång i månaden prata om mat, barn och barnbarn och det blev ett lyft att bilda en Amnestygrupp. För mig har det varit bra som generalsekreterare att också få gruppens perspektiv på Amnesty. Det är ett tips från mig till sydjutor, matlag och läsecirklar; bilda en Amnestygrupp!

Vad gör ni i gruppen?

– Vi deltar i nationella kampanjer och nu ska vi ut och samla namn i "Skriv för frihet" den 6 december. Då ska vi stå utanför Filadelfiakyrkan på Rörstrandsgatan. Vårt mål är ju att uppföra invånarna i Birkastan i mänskliga rättigheter...

– Sedan har vi två fångfall. Vi arbetar för Azimjan Askarov som är livstidsdömd i Kirgizistan. Han är människorättsförsvarare och startade en MR-organisation. Nu är han dömd för medhjälp

Bergh farväl av Amnesty

till mord i samband med de allvarliga sammanstötningarna mellan kirgizer och uzbeker sommaren 2010. Amnesty ser honom som samvetsfånge. Sedan har vi Ales Bialiatiski, ordförande i människorättsorganisationen Vjasna i Vitryssland, som år 2011 dömdes till fyra och ett halvt års fängelse för påstådda ekonomiska brott.

Ni arbetar ju för svåra fångfall med människorättsförsvarare där ingenting positivt händer. Får du inte känsla av hopplöshet?

– Det är möjligt att om vi hade jobbat 15 år utan att få några livstecken så skulle det kännas hopplöst. Det är ett tålmodigt arbete att arbeta för samvetsfångar. En av våra gruppmedlemmar är lärare och hon lät sin sjätteklass rita var sitt kort som skickades iväg till Kirgizistan i samband med Azimjan Askarovs födelsedag. Korten kom fram och han skickade svar där han kommenterade vartenda kort. Vi inom Amnesty vet ju hur mycket det betyder för någon som sitter inne.

Du har en lång yrkeskarriär med arbete inom fackföreningsrörelsen och sedan stat och regering innan du kom till Amnesty. Vad hade du för förväntningar på jobbet när du kom år 2007?

– Jag hade nog inga specifika förväntningar mer än att jag visste att Amnesty var en fantastisk organisation. Mina föräldrar var med och jag minns hur vi satt vid köksbordet och skrev kort, då gällde det Vietnam. Jag tänkte nog mest att "wow – jag har fått ett jättebra jobb". Sedan har det varit skönt att Amnesty står på en stabil grund där jag kan vara stolt över Amnesty i många situationer. Vi behöver aldrig tveka i våra krav, vare sig det handlar om att en samvetsfånge ska frigges eller att Saddam Hussein inte ska avrättas.

– Det har varit sju intressanta och lärande år där jag hela tiden varit medveten om att jag företräder Amnesty. Jag har känt ansvaret att jag får ju inte "sabba Amnesty". I början undrade jag om det var okej att skratta när man pratar om något. Det kändes så allvarsfullt. Fast nu vågar jag skratta.

Finns det något beslut du har fattat som har varit svårt?

»Kanske beslutet om Julian Assange, där svenska sektionen öppet gick ut och tog avstånd från Amnestys linje.«

Lise Bergh höll tal på Norrmalmstorg i Stockholm den 11 januari 2008 och krävde att USA:s fångläger på Guantánamobasen skulle stängas.

– Kanske beslutet om Julian Assange, där svenska sektionen öppet gick ut och tog avstånd från Amnestys linje. Det var egentligen inte så konstigt och vi tyckte att vi hade bra på fötterna. Vi tyckte det var fel att Amnesty skulle kräva diplomatiska försäkringar från den svenska regeringen att Assange inte skulle utlämnas till USA om han kom till Sverige för att svara på anklagelserna om sexualbrott. Detta speciellt då vi hade kampanjat mot de diplomatiska försäkringar Sverige hade fått från Egypten när Ahmed Agiza och Mohammed Alzery överlämnades till CIA i december 2001. Jag är inte stolt över att ha fronderat mot Amnestys linje men jag ångrar inte att vi tog detta ovanliga beslut. Efteråt har vi också fått stöd från andra sektioner inom Amnesty.

Lise Bergh deltog när Amnesty 2009 lanserade kampanjen mot mördradödlighet i Sierra Leone.

Azimjan Askarov (till höger) är en livstidsfånge i Kirgizistan som grupp 65 arbetar för.

Vad är dina bästa minnen från tiden i Amnesty?

– Dels har det varit att möta enskilda grupper och distrikt ute i landet och dels att vara på plats vid starten av kampanjen mot mördradödlighet i Sierra Leone. Sedan har jag varit på fyra ICM (Internationella rådsmöten) och de brukar inledas med någon film om någon kampanj och svepa över sektioner runt om i världen, gärna med häftig musik. Det är enormt härlig känsla av att vara en del i ett sammanhang som kan göra mig gråtfärdig. **Amnesty International står ju och stampar på runt två miljoner medlemmar och i en del starka Amnestyländer går det bakåt. Den nederländska sektionen har till exempel tappat var tionde medlem och en tredjedel av personalen ska sägas upp. USA har svårt att betala sin del till den internationella rörelsen och andra sektioner står still...**

– Det finns ju olika skäl. I Nederländerna har nog sektionen nått en mättnad när det gäller hur många medlemmar det går att nå, de har ju haft nästan 300 000 medlemmar. Dessutom har den extrema högerrörelsen haft framgångar och förändrat hela klimatet kring flyktingar och diskriminering. USA har väl aldrig värvat medlemmar, de har försökt placera sina pengar.

...men den svenska sektionen har under din tid fortsatt att stadigt växa. Medlemsantalet har ökat kraftigt och väntas vid årsskiftet ha passerat 100 000 personer och år efter år slår insamlingen nya rekord. Varför har det gått så bra i Sverige?

– Jag tror att Sverige länge har haft en stabil organisation och en stark och engagerad medlemskår. Vår medlemskår och våra grupper har anpassat sig till en utveckling med till exempel Face-to-face, medlemsvärkning på stan och användandet av sociala medier. Det betyder mycket om vi jämför med till exempel Tyskland där det finns ett stenhårt motstånd mot Face-to-Face. De som arbetar med värkning och ringer är anställda av Amnesty, är kunniga och vi arbetar mycket med etik. Sedan har vi också en kompetent personal som förstår det här med en medlemsorganisation. ■

Stark bok om arabiska våren

»Blod är ett billigt pris för frihet.
Rapporter från Kairo till Aleppo«
Staffan Lindberg
Atlas

En man lämnar sitt jobb som turistguide vid Röda havskusten och slår upp sitt tält på Tahrirtorget. På tältduken sitter en lapp fästad med orden "Blod är ett billigt pris för frihet". Ahmed El Hakim är en av alla aktivister som journalisten Staffan Lindberg träffar i Kairo under några skälvande dygn i februari 2011. På nätterna, i skydd av mörkret möter han en annan, mera lågmäld revolution: samtalen mellan människor som frigjort sig från rädslan och börjat kräva sin frihet.

Det har skrivits hyllmeter av analyser, böcker och artiklar om den "arabiska våren", dess orsaker, händelseförlopp, aktörer och möjliga framtidsscenario. Lindbergs bok skiljer sig från dessa. Det han

tar med sig från sina reportageresor i Egypten, Syrien och Iran är en vilja att förstå vad det är som händer i varje individ, varför de agerar som de gör den dagen de ska välja sida. Resultatet är en mycket driven och välskriven bok om människors motstånd, i det stora och det lilla. De aktivister som träder fram skildras med respekt och värme. Oavsett om det handlar om en av Tahrirtorget organisatörer eller om aktivisterna som skrev "frihet" på två tusen studsballar och lät dem rulla ner över de branta gatorna i en Damaskusförort. Eller 25-åriga Afrah, som bytte kepsen mot niqab när hon gick ut och demonstrerade för att undvika att bli identifierad och som hoppades att revolutionen skulle bringa både regimen och kvinnoförtrycket i Syrien på fall.

När Lindberg senare återvänder finner han ett Egypten där den gemensamma kampen som enat miljoner egyptier i början av 2011, fallit "sönder i hundratals nya". De unga aktivis-

terna – utan pengar, utan organisation och utan parti – har dragit det kortaste strået. Och i Syrien är kriget ett faktum: aktivisterna har hamnat vid sidan av revolutionen och ersatts av beväpnade rebeller. Frihetens pris har visat sig vara ofattbart högt. Jag hoppas att Lindbergs bok, så full av mod, hopp och förtvivan, kommer att läsas av många!

Katarina Bergehed

Läst & Sett

E-post:
lastochsett@
amnesty.se

Nedslag i historien

»Motvind och uppförsbacke. Om verksamhetens villkor i en frivilligrörelse för mänskliga rättigheter«
Bo Lindblom
Kan beställas från: bo.tilas.se

Det finns inte mycket skrivet om Amnesty Internationals historia. Jonathan Powers *Som droppen urholkar stenen – historien om Amnesty International* som gavs ut av Ordfront år 2001 är sedan länge slutsåld. I samband med att Amnesty fyllde 40 år gjordes en ambitiös historik av Henrik Harr och Katarina Hellström som

fanns på Amnestys svenska hemsida men den är bortplockad. På engelska finns Stephen Hopgoods *Keepers of the Flame: Understanding Amnesty International*, som gavs ut år 2006.

Det är därför välkommet att en av den svenska sektionens veteraner, Bo Lindblom, på eget förlag har gett ut *Motvind och uppförsbacke*. Han blandar personliga minnen från den Amnestygrupp i Laholm han har tillhört sedan 1969 med intryck och synpunkter både från och om den svenska sektionen och det internationella sekretariatet. Bo Lindblom har ibland nått framgångar och ibland rönt bakslag när han och gruppen i Laholm försökt påverka en internationell rörelse som idag har omkring två miljoner medlemmar.

Han berättar om hur frågor som arbetet för flyktingar växt in i Amnestys arbete och påminner om att det kan behövas tålmodighet i fall med "försvinnanden". Den som någon gång har mött Ali Bourequat, som med sina två bröder i 18 år satt i ett hemligt marockanskt fängelse, förstår Amnestyaktivisters ovilja att

ge upp ett till synes hopplöst arbete för individer. Ibland är det dock svårt att förstå Bo Lindbloms envishet, som när han argumenterar för att Amnesty skulle ha gjort ett undantag när det gäller Nelson Mandela som aldrig kunde adopteras som samvetsfånge då ANC 1961 hade övergett sin ickevåldslinje.

Det kan finnas ett värde i att Bo Lindblom detaljerat behandlar kontroverser inom svenska Amnesty, bland annat striderna 1998-99 kring generalsekreteraren Ann-Marie Orlor och ordföranden Jesús Alcalá. Där redogör han i detalj för vilka positioner olika personer, både anställda och aktivister, intog och detta kan ge känsla av hämndbehov från författarens sida.

Bokens svaga sida är att den till stor del skrevs klar år 2005 och sedan har uppdaterats i vissa stycken. Blandningen av historik och polemik gör också boken något rörig. Styrkan ligger dock i att Bo Lindblom övertygande visar att en medlemsorganisation ständigt måste ha en kritisk diskussion om sitt arbete även om det till synes handlar om något så enkelt som respekt för mänskliga rättigheter.

Ulf B Andersson

Ett annat reportage

»438 dagar. Vår berättelse om storpolitik, vänskap och tiden som diktaturens fångar«
Johan Persson & Martin Schibbye
Filter

Den 13 juni 2011 fick jag ett mejl från Martin Schibbye: "Är nu tillbaka från Indonesien. Allt gick kanon. Vi har spännande material från Ahmaddiyaflyktingarna och kristna med brända kyrkor och från Västpapua". Tillsammans med fotografen Jonas Grätzer hade han gjort reportage för Amnesty Press som skulle gå i tidningen under hösten 2011 och lovade att leverera texterna senare under sommaren.

Först skulle han dock åka "på ett jobb i Kenya utan tillgång till nät". Jag svarade "Ha det bra i Kenya". Nästa gång jag hörde något om Martin Schibbye var på Almedalsveckan i Visby i början av juli när Urban Löfqvist och Jesper Bengtsson från Reportrar utan gränser berättade att Martin Schibbye och Johan Persson, fotojournalist som bland annat medverkat i Amnesty Press från Sydsudan, hade gripits av etiopisk militär i Ogaden.

Snart var det stora rubriker i tidningarna, jag skrev några artiklar på tidningens hemsida, utfärdade ett intyg till Kontinent, Johan och Martins reportagebyrå, att de hade arbetat för Amnesty Press och utgick från att de snart skulle vara hemma i Sverige. Så gick det inte utan de blev kvar i Etiopien i 438 dagar och fick en unik inblick i villkoren för de fångar; vanliga kriminella, oppositionella, och journalistkollegor som Eskinder Nega, Reejot Alemu och Wubshet Taye som också sitter i Kalitiefängelset i Addis Abeba.

Historien om Johan och Martin är välbekant, mängder av artiklar har skrivits, det har varit dokumentärfilmer, TV-soffor och Sommarprogram, för övrigt ett av de starkaste i 2013 års upplaga. Ändå är det först med boken *438 dagar* som jag riktigt kan förstå detta drama på djupet. Det börjar med en reportageidé om att ta sig in i Ogaden och på plats söka sanningen om vad som händer i en del av i östra Etiopien som är stängd för omvärlden men där svenska Lundinggruppen är intresserad av olja.

Johan och Martin är erfarna reportrar och vidtar alla de säkerhetsåtgärder som är möjliga innan de med hjälp av gerillarörelsen ONLF via Somalia tar sig över gränsen. Efter några dagars marsch genom ett öde landskap i Ogaden tillfångatas de av etiopisk militär, skotts-kadas och utsätts för skenavrättning och TV-intervjuer under hot innan de till sist hamnar inför rätta i Addis Abeba.

Boken är en fantastisk läsupplevelse där växelkrivandet mellan Johan och Martin

ger en extradimension. Boken blir också en självbiografisk berättelse där läsaren får ta del av självutlämnande tankar och upplevelser. Författarna ger oss också en imponerande detaljriktighet där leveranser av Ahlgrens bilar från ambassaden, diskussioner med utrikesminister Carl Bildt om vilka pålägg som är bäst och skildringar av de TV-program statstelevisionen visar blandas med fasorna i fängelset. Under månaderna i fängelset lever Johan och Martin på hoppet om frigivning och redogör för det moraliska dilemma att erkänna sig skyldiga och be om nåd eller överklaga en dom och riskera att få avtjäna elva år i fängelse.

De har en imponerande förmåga att hitta på projekt för att upprätthålla modet, allt från matlagning till att få in cd-skivor med musik som de själva och deras medfångar vill höra och deras projekt att få in klassiska böcker som de själva och medfångarna kan läsa är genialiskt.

Genom att de själva har upplevt det etiopiska förtryckarsystemet blir boken också en svidande anklagelse mot ett land som annars skildras som ett ekonomiskt framgångsmirakel och en nära allierad i USA:s krig mot terrorismen. 438 dagar är dessutom en hyllning till alla de journalister som tror på pressfrihet och söker sanningen.

De enda anmärkningarna jag kan komma på när det gäller boken är att Antonio Gramsci, som fängslades i Mussolinis Italien, var kommunist och inte anarkist (sidan 323), samt att beskrivningen av Ogadens historia som ett tvisteämne mellan Etiopien och Somalia är alltför rapsodisk.

Det reportage om Ogaden som skulle skrivas sommaren 2011 blev aldrig av men vi fick istället en bok som sätter avtryck hos läsaren och går rakt in i hjärtat.

Ulf B Andersson

I korthet:

BOK: »Långt från min far«

Véronique Tadjó

Övers: Ragna Essén

Förlag: Leopard Förlag

En dotter, Nina, reser från Frankrike till Elfenbenskusten för att begrava sin döde far. Hon har en pojkvän hemma i Frankrike men han är inte med henne. Det finns en syster också men hon vill inte komma.

Medan tiden inför begravningen sakta närmar sig dyker det dock upp allt fler okända personer med olika relationer till fadern och Nina konfronteras med den ena upptäckten efter den andra om sin pappas förflutna.

Författaren Véronique Tadjó kommer själv från Elfenbenskusten. I *Långt från min far* belyser hon framför allt vilken betydelse migrationen kan få för familjereaktioner. Som läsare känns det inte som att du kommer Nina närmre än vad hon tillåter sin omgivning i boken att göra. Erfarenheten av migration och en delad känsla av tillhörighet borde rimligtvis ha fler dimensioner än vad som kommer fram i *Långt från min far*.

Martin Karlsson

BOK: »NW«

Zadie Smith

Övers: Alva Dahl

Albert Bonniers Förlag

Barndomsvänner glider ifrån varandra för att försonas många år senare, mödrar sviker sina barn, främlingar förenas för anonymt sex. Zadie Smiths nordvästra London sjuder av liv, såväl sprudlande sådant som sorgset, själlöst. Invånarna i Willesden, Kilburn, Cricklewood och de andra stadsdelarna i Londons nordvästra hörn är en oförenlig skara människor som ändå verkar ha någonting obestämt gemensamt. Postkoden, om inte annat.

Segregation har alltid varit ett tydligt motiv i Smiths författarskap men den här gången är karaktärernas etniciteter sekundära – ständigt närvarande i form av en väv av interkulturella referenser – men likväl sekundära. Smith har för längesedan insett, och sätter här fingret på, att i det mångkulturella London är klasskampen den hårdaste striden för de flesta.

Zadie Smith är redan en av Storbritanniens största samtida författare, så det är modigt att hon vägrar stå och stampa i sitt prydligt upptrampade, högt respekterade hörn av litteraturen. I stället utmanar hon sig själv såväl som läsaren, vilket gör NW till oväntad, fascinerande läsning.

Elias Kukkola Settervik

»Hur många av er kom ihåg passet?«

A-day är arrangemanget där upplevelsen går genom magen och upp i huvudet. Med interaktiva övningar och berättelser om verkliga människor vill Amnesty nå ut till gymnasieungdomar.

Text och bild: Charlie Olofsson

Amanda Troeng och Lydia Carling deltog under A-day i Stockholm.

Teheran, Moskva och Yaoundé var några städer som eleverna fick besöka under höstens sista A-day på biograf Zita i Stockholm.

– Jag hoppas att de får en känsla för vad mänskliga rättigheter handlar om, säger utbildaren Phiona Batuuka.

Efter en pilotsatsning i Göteborg förra året har A-day under hösten hållits i Göteborg, Stockholm och Malmö.

– Intresset från lärare har varit överväldigande, säger projektledaren Martin Rydehn och berättar att platserna på höstens arrangemang bokades upp på en och en halv dag.

A-day är ett interaktivt arrangemang och publiken deltar genom olika typer av övningar. På Zita visade de 130 eleverna vad de tyckte i olika frågor genom att hålla upp färgade lappar. Grönt för ja och rött för nej. I början av utbildningen hölls också en fyra-hörn-övning där de fick ta ställning till vilket av A-days tre teman de tycker är viktigast: Att få älska vem man vill, att få uttrycka sig fritt eller att få bo var man vill. Lydia Carling, som går på Globala gymnasiet valde det fjärde alternativet, ”öppna hörnet”.

– Jag hade tänkt ställa mig på ”att få

älska vem man vill” men sedan kände jag att det inte går att välja bland de här rättigheterna. Man måste ha alla, förklarar hon.

Tanken är att A-day ska ge eleverna en upplevelse som går genom magen och sedan upp i huvudet, förklarar Martin Rydehn. Genom filmklipp får eleverna lyssna till vittnesmål kring teman som hbtq-frågor, yttrandefrihet samt flyktingar och migration.

– De enskilda människornas berättelser är själva navet. Det är unikt för Amnesty att vi har möjlighet att berätta om specifika fall så här, säger Martin Rydehn.

Genom en medveten metod, med genomtänkt dramaturgi, hoppas han att A-day ska väcka engagemang.

– Förhoppningen är att eleverna ska lämna salongen med en känsla av att det går att påverka och förändra, säger han.

På Zita fick eleverna bland annat höra om 14-åriga Amin, som flydde från Somalia och reste över Medelhavet i en överlastad båt. Lite senare uppmanades eleverna att plocka fram papper och penna. Utbildaren Jenny Jonskog läste upp en text om ett scenario där eleverna skulle tänka sig att de bodde

i ett krigsdrabbat område och blev tvungna att fly. De fick veta att de hade en buss och instruerades att skriva upp vilka personer och ägodelar de skulle ta med sig. Längre in i övningen förändrades förutsättningarna då det framgick att bussen inte gick att använda. I stället hade de nu bara en personbil och måste alltså stryka både personer och ägodelar på listan.

– Hur många av er kom ihåg passet? frågar utbildaren Jenny Jonskog efter övningen.

Hon möts av en suck från publiken. Nästan alla har glömt att skriva upp det på listan. Det gäller även Amanda Troeng, som går på Globala gymnasiet. Frågorna som har tagits upp under dagen är inte precis nya för henne men hon tycker att filmerna och övningarna gör att de känns mer verkliga.

– Man blir mer medveten. Vi jobbar ju med de här frågorna i skolan men här känns det mer på riktigt, säger hon.

Totalt har 1 700 elever deltagit i höstens A-dayarrangemang och fler kommer att få chansen i vår och nästa höst.

– Jag hoppas att vi ska nå ut till ännu fler ungdomar, säger Martin Rydehn. ■

»Här känns det mer på riktigt.«

**MED ETT KNAPPTRYCK
KAN DU GÖRA SKILLNAD.
BLI SMS-
AKTIVIST!**

Du får ett sms varannan vecka som berättar om en aktuell aktion som du kan svara på. Ditt namn läggs då till ett färdigskrivet vädjande som skickas vidare till berörda makthavare. Avsluta din prenumeration genom att skicka AKTIVIST STOPP till 72 980. Varje sms kostar 5 kronor att ta emot.

**Du har väl inte missat
Amnestys nya medlemssidor?**

Du hittar dem på
medlem.amnesty.se

**JULKLAPPAR TILL DIG
SJÄLV OCH ANDRA - FÖR
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER**

BUTIKEN.AMNESTY.SE

Hälsningar till fångar

Svenska amnestigrupper arbetar med personerna nedan och du kan bidra till arbetet genom att skicka en personlig hälsning till någon eller några av dem, till exempel Your are not forgotten eller liknande. Välj gärna ett kort med vackert naturmotiv.

IRAN

Said Metinpor

Said Metinpor är journalist och bloggare och tillhör den azerbajdzjanska minoriteten i Iran. Han är dömd till åtta års fängelse för att bland annat ha förespråkat denna grupps kulturella och språkliga rättigheter.

Skriv en hälsning

Said Metinpor
Evin Prison
Dasht Behesht Avenue
Chamran Highway
Next to Azadi Hotel
Teheran
Islamiska republiken Iran

USA

Albert Woodfox

Albert Woodfox, en före detta medlem i Svarta Pantrarna har suttit i isoleringscell i mer än 40 år. Delstaten Louisianas myndigheter vägrar att frige honom trots att den fällande domen mot honom har upphävts tre gånger.

Skriv en hälsning

Albert Woodfox
NIA #3-CCR
David Wade Correctional Center
670 Bell Hill Rd.
Homer, LA 71040
USA

KINA

Abdukiram Abduveli

Abdukiram Abduveli, en religiös ledare i Xinjiang-provinsen har tillbringat mer än 22 år i fängelse. Han är fängslad för att ha öppet ha talat om uigurnas rättighet att fritt utöva sin muslimska tro. Strafftiden gick ut 2002 men har förlängts tre gånger, senast i november 2011.

Skriv en hälsning

Abdukiram Abduveli
The Xinjiang No. 3 Prison
No.1339, Dongzhan Road
Urumqi City
Xinjiang Uyghur
Autonomous Region 830013
Folkrepubliken Kina

TUNISIEN

Jabeur Mejri

Jabeur Mejri dömdes till sju och ett halvt års fängelse i mars 2012 efter att en domstol slagit fast att kommentarer han gjort på internet förolämpade muslimer och islam. Jabeur hade publicerat artiklar om och bilder på profeten Muhammed på sin Facebook-sida.

Skriv en hälsning

Jabeur Mejri
Prison civile de Mahdia
Route de Chiba 5100
Mahdia
Tunisien

RYSSLAND

Maria Aljochina

Maria Aljochina är medlem av gruppen Pussy Riot. I augusti 2012 dömdes hon till fängelse efter ett uppträdande i Frälsarkatedralen i Moskva där kritik framfördes mot president Putin och mot den ortodoxa kyrkans stöd till honom.

Skriv en hälsning

Maria Vladimirovna Alekhina
FKU IK-2
Kolomenskaia ul., 20
Nizhnii Novgorod
603041 Ryssland

Svenska Amnesty fyller **G U L D !**

FIRA MED OSS PÅ ÅRSMÖTET I MALMÖ 9-11 MAJ 2014

I femtio år har svenska sektionen kämpat för mänskliga rättigheter och det tänker vi uppmärksamma med pompa och ståt!

Årsmötet är en av Amnestyårets viktigaste händelser och sektionens allra högst beslutande organ och deltagarna fattar de beslut som för rörelsen framåt. Alla medlemmar i svenska sektionen är hjärtligt välkomna.

Vill du vara med och påverka vad som diskuteras? Skriv en motion om något du brinner för eller nominera en passionerad aktivist till att bli förtroendevald. Du hittar mer information på amnesty.se/arsmotet och på de nya medlemssidorna: medlem.amnesty.se

En kallelse med all information du behöver för att delta i årsmötet kommer i mitten av februari.

Varmt välkomna till Malmö!
/Styrelsen och Malmögrupperna

SJU GODA ÅR

2014 blir inte något vanligt år för Amnesty i Sverige. I början av 2014 går nämligen vår generalsekreterare Lise Bergh i pension, efter nära sju år i ledningen för Amnestys sekretariat. Det är uppenbart att det inte är samma organisa-

tion hon lämnar efter sig som den hon kom till. Det är mycket tack vare Lises arbete som vi haft en så väldigt positiv utveckling under de senaste åren. Det finns särskilt tre siffror som kan belysa förändringen under de här åren:

- Amnesty har gått från färre än 70 000 till fler än 100 000 medlemmar.
- Våra intäkter, och därmed resurserna vi har att använda för vår verksamhet, har ökat från runt 50 miljoner till över 100 miljoner kronor per år.
- Vi har vänt till en positiv utveckling och fått fler aktivister igen. För sju år sedan minskade antalet Amnestygrupper, men de senaste åren har de återigen ökat.

Men den viktigaste förändringen är att vi idag har en omfattning på vårt arbete som vi aldrig tidigare haft. Vi har möjlighet att påverka allmänheten, politiker och företag i mycket större utsträckning än för sju år sedan.

En spännande effekt av detta är att den svenska sektionen idag blivit en av de största finansierarna av de utredningar av människorättskränkningar som görs internationellt inom Amnesty. Bara under 2013 har vi haft så pass goda inkomster att vi får möjlighet att ge extra miljoner, utöver de ursprungligen budgeterade, till denna uppgift. Vi har också kunnat stärka vårt arbete för att rekrytera fler aktivister, och ge dem mer stöd, så att de kan bli mer effektiva i sitt påverkansarbete. Idag ger vi ofta stöd till rekryteringstillfällen på orter där grupper behöver förstärkning. Likaså arbetar vi med att starta grupper på orter där det inte finns några.

Det här är en av anledningarna till att de som menat att Amnestygrupper inte är en arbetsform för framtiden visat sig ha fel. Tvärtom vad några olyckskorpar trodde så är inte grupparbetet något som passar enbart en äldre generation, utan nu bildas det tvärtom ungdomsgrupper över hela landet.

Mycket av framgången beror på att vi blivit bättre på att samla in pengar, vilket också varit en medveten satsning under ganska många år. Det jobb som våra värvare, som syns ute på gator och torg, gör är en mycket viktig del av framgången. Här var Amnesty faktiskt föregångare i organisations-sverige.

Så Lise kommer sluta som generalsekreterare i en organisation som verkligen är mer välfungerande och har större inflytande än någonsin. Detta sagt, naturligtvis, samtidigt som människorättskränkningarna som vi finns till för att kämpa emot ännu är långt ifrån att försvinna.

Idag leder Lise ett sekretariat som vuxit till mer än 70 anställda. Där kommer hon saknas av anställda, praktikanter och frivilliga såväl som av aktivister. Men Lise kommer knappast försvinna från organisationen. Vad vi hört så är det inte tal om något trädgårdspåtande efter pensioneringen, men däremot mer tid för att vara vanlig Amnestyaktivist, i grupp 65 och i den grupp som har hand om Internationella brottsdomstolsfrågor.

Nästa år kommer vara ett händelserikt år för Amnesty, och förhoppningsvis händer det även positiva saker i världen. Strax efter årsskiftet hälsar vi vår nya generalsekreterare, Anna Lindenfors, välkommen. Kan man också få hoppas på en minskning av mängden övergrepp i Syrien eller Pakistan? Det är åtminstone säkert att det i Sverige och i Amnesty kommer fortsätta arbetas för att flytta världen åt rätt håll.

Ett stort tack från styrelsen för den svenska sektionen till Lise Bergh för ett fantastiskt arbete!

MICHAEL FALK

STYRELSENS
HÖRNA

Dominikanska republiken: Medborgarskap kan dras in

En nationalistisk atmosfär präglar Dominikanska republiken och personer av haitiskt ursprung riskerar att bli utsatta för våldshot och andra övergrepp. Ett utslag i Konstitutionsdomstolen den 23 september kan beröva tusentals dominikaner med haitiskt ursprung deras medborgarskap. Som en följd av detta har fientliga uttalanden och hot mot medborgare av haitiskt ursprung, haitiska migranter och människorättsaktivister ökat. Den 4 november deltog hundratals personer i en nationalistisk demonstration och ropade "död åt förrädarna".

De dominikanska myndigheterna förnekar att det finns risk för att medborgare blir statslösa och hävdar istället att lagen kommer att skapa klarhet och bättre villkor för invandrare.

Amnesty vädjar till de dominikanska myndigheterna att inte verkställa domstolens beslut och skydda människorättsförsvarare, journalister och alla med utländskt ursprung från våld och rasism.

Skriv till
President Danilo Medina
Palacio Nacional
Avenida México esquina Doctor Delgado
Gazcue, Santo Domingo,
Dominikanska republiken
Epost: prensa2@presidencia.gob.do

Señor Presidente:

Permítame expresar mi profunda preocupación por la resolución del Tribunal Constitucional de privar la nacionalidad dominicana a miles de personas de ascendencia extranjera. Insto a las autoridades que suspendan la aplicación de esa resolución hasta que la Comisión Interamericana de Derechos Humanos visite el país y formule sus recomendaciones, basadas en las obligaciones internacionales contraídas por la República Dominicana en materia de derechos humanos.

Las autoridades tienen que tomar todas las medidas necesarias para proteger frente al racismo, la xenofobia y la violencia a las personas de origen extranjero o supuestamente extranjero, así como a los defensores y defensoras de los derechos humanos, los periodistas y otras personas que puedan correr peligro por haberse pronunciado contra la resolución 0168-13.

Attentamente,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 7 januari.

Colombia: Medlem av fack- förening mördad

Fackföreningsmedlemmen Oscar López Triviño mördades den 9 november i Bugalagrande i sydvästra Colombia. Dagen innan mordet mottog López Triviño, tillsammans med andra medlemmar av fackföreningen SINALTRAINA, dödshot via sms från paramilitärer. Hoten riktar sig till personer anställda av Nestlé.

Sedan 1982 har medlemmar i SINATRAINAL, som organiserar anställda hos Nestlé, mottagit upprepade dödshot från paramilitärer och över tjugo medlemmar har mördats, varav 13 var anställda av Nestlé. Nestlé har tidigare förnekat anknytningar till paramilitärens våld. Företaget har dock ansvar att bistå myndigheterna i utredningar av det senaste mordet och dödshoten, samt vädja till myndigheterna att vidta åtgärder, anser Amnesty.

Amnesty kräver skydd för dem som är i fara och vädjar till myndigheterna att göra en opartisk utredning av mordet på Oscar López Triviño, samt hoten mot de andra medlemmarna.

Skriv till
President
Señor Juan Manuel Santos
Presidente de la República, Palacio de
Nariño, Carrera 8 No.7-26,
Bogotá, Colombia
Fax: +57 1 596 0631 (kan vara upptaget)

Excelentísimo Señor Presidente:

El sindicalista Oscar López Triviño, que trabajaba para Nestlé y era miembro de la seccional de Bugalagrande del SINALTRAINAL fue asesinado el 9 de noviembre en Bugalagrande.

Pido a las autoridades que ordenen una investigación exhaustiva e imparcial este homicidio y las amenazas de muerte realizadas contra miembros de SINALTRAINAL en el Valle del Cauca. Los resultados deben ser publicadas y los responsables llevados ante la justicia.

Quiero expresar mi preocupación por la seguridad de José Onofre Esquivel Luna, Álvaro Varela Pérez y otros miembros del SINALTRAINAL y ruego a las autoridades que brinden protección de acuerdo con los deseos de los propios amenazados.

Las autoridades deben instar que la Nestlé coopere plenamente con las investigaciones criminales sobre este homicidio y amenazas recientes, y las investigaciones tienen que ser exhaustivas e imparciales.

Respetuosamente,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 7 januari.

Indonesien: Shiamuslimer riskerar vräkning

Minst 168 shiamuslimer på östra Java riskerar att återigen tvångsflyttas (se Fatta pennan nummer 5/2012), denna gång från sina temporära bostäder som de tidigare tilldelats i augusti 2012, efter att en våldsamt folkmassa hade attackerat deras by, Sidoarjo på östra Java.

I juli uttryckte FN:s kommitté för mänskliga rättigheter oro över de indonesiska myndigheternas misslyckade försök att skydda religiösa minoriteter mot våldsamma överfall. Shiamuslimerna och människorättsorganisationer anser att tvångsflyttningarna är ett sätt att få shiamuslimerna att konvertera till den sunniska grenen av islam.

Amnesty kräver att tvångsflyttningarna omedelbart stoppas och att shiamuslimerna i säkerhet kan återvända till sina hem.

Skriv till
Governor of East Java
Soekarwo
Jl. Pahlawan No. 110,
Surabaya, East Java,
Indonesien
Fax: +62 31 355 7138

Dear Governor,

Having read that at least 168 people from a Shi'a community in East Java are at risk of being forcibly removed again from their temporary shelter, I wish to express my concerns.

I call on you to halt immediately the threatened forced eviction of the Shi'a community in Sidoarjo, East Java, and to guarantee the safe, voluntary and dignified return of this Shi'a community to their homes, according to their wishes. I also urge you to provide them with assistance so as to enable them to rebuild the homes that were damaged or destroyed.

Moreover, I call on you to investigate reports that central and local government officials are involved in the intimidation of Shi'a followers in order to force them to renounce their faith.

Lastly, I seek assurances that all those involved in the attack against the Shi'a community are speedily brought to justice in proceedings which meet international standards of fairness and without the imposition of the death penalty, and that victims are provided reparation.

Respectfully yours,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 7 januari.

**Ovanstående vädjanbrev finns också på amnestypress.se
(längst upp i högra hörnet)**

Har du sett vår nya hemsida?

Nu är det enklare att hitta bland Amnesty Press webbartiklar och nya hemsidan har ett snyggare utseende. En sida alltid fylld av aktuella reportage, nyheter och kulturmaterial.

Adressen är enkel: amnestypress.se

SKÅL FÖR FRIHET

★SELSIUS★

— LIVE —

★ADNA★

— LIVE —

★SAVE KANE★

PUSTERVIK

15 DEC - FRI ENTRÉ - 18 ÅR - 19-01

Skriv för frihet!

AMNESTY
INTERNATIONAL

BESTÄLLNINGSKUPONG

- JA, JAG BESTÄLLER AMNESTYS ÅRSRAPPORT 2013!**
Rapporten kostar 200 kr.
Kostnad för porto tillkommer.
- JA, JAG BESTÄLLER SVENSKA SEKTIONENS ÅRSREDOVISNING 2012**
Vi skickar den mot portokostnad.
- JA, JAG VILL PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS!**
5 nr per år kostar 160 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.
Som medlem får du Amnesty Press automatiskt.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty international, svarspost 110 610 800, box 4719, 116 92 Stockholm

AMNESTYS
ÅRSRAPPORT 2013

SVENSKA SEKTIONENS
ÅRSREDOVISNING
2012

Ett möte i Addis Abeba

Krönika

Jag hade fått hans telefonnummer innan jag reste till Etiopien men undrade om han verkligen skulle våga träffa mig. Eskinder Nega var landets ende politiske bloggare och utsatt för en hård press av regimen. Han tvekade dock inte en sekund i telefonen, visst ville han träffa mig.

Vi dricker te en sommardag år 2011 på ett kafé i de ruffiga delarna av Addis Abeba. På gatan utanför driver skoputsargrabbarna fram i jakt efter de kunder som inte finns. Utanför vårt fönster står också två lite mer välklädda män. Det är säkerhetspolisen, säger Eskinder Nega. Du kan inte veta men jag känner igen dem.

Han och hans fru, Serkalem Fasil, är journalister och drev en egen tidning fram till skandalvalen 2005 då 200 personer dödades och mängder av oppositionspolitiker sattes i fängelse efter protester mot valfusk. Både han och hans fru fängslades och fick därefter yrkesförbud som journalister. Hans fru födde en son i fängelset och efter det bestämde de att bara Eskinder skulle arbeta vidare, någon måste kunna ta hand om sonen. De överlever genom att de äger ett hus som de hyr ut och bor själva i ett ruckel.

För Eskinder Nega är det svåraste att han inte kan ge sin son den framtid sonen är värd. Han har valt att utmana regimen, någon måste våga det. Han har fängslats flera gånger och sist sade polisen att de hade tröttnat på att gripa honom. Nästa gång skulle de döda honom. Han är ändå märkligt lugn, sneglar inte ens på poliserna utanför. Han har bestämt sig, han har ett uppdrag. Han vet att han förr eller senare kommer att gripas.

Lugnt och analyserande berättar han om den politiska situationen i landet, om tortyr och godtyckliga gripanden, om människorättsorganisationer som har svårt att arbeta. Mest ömmar han för vanliga medborgare som har svårt att föda sina familjer i en ekonomi med skenande inflation. Allra värst är det för dem som bor i landets utkanter. De har ingen som försvarar dem. Det är trots allt enklare här i huvudstaden, här kan vi ha kontakt med journalister utifrån, som du, säger Eskinder.

Det känns som ett vänligt erkännande av

Eskinder Nega
sommaren 2011.

FOTO: LENNART KJÖRLING

mitt arbete men samtidigt känner jag mig ändå futtig. Jag riskerar inget, medan etiopiska journalister som Eskinder vågar livet eftersom någon måste ta på sig ansvaret att berätta. Nu bloggar han två gånger i veckan, en gång på engelska och en gång på amharinja och avslöjar regimen's lögn.

Det allra sista han säger till mig innan han måste hasta vidare är att han gärna vill hjälpa mig med information och kontakter. Han skulle bli mer än lycklig om han kunde hjälpa till.

Så försvinner Eskinder ut i skymningen med märkligt lätta studsande steg uppför gatan. Tätt efter honom följer poliserna.

Medan jag väntar på flyget hem till Sverige läser jag på Internet att Martin Schibbye och Johan Persson gripits av den etiopiska militären. Jag har sedan kontakt med Eskinder Nega flera gånger och han hjälper mig med att berätta om hungersnöden som drabbat södra delen av landet. Vid vår sista kontakt vill han gärna skriva gratis i en svensk tidning om Johans och Martins öde.

Dagen efter grips han av polisen när han hämtar sin son vid skolan. Han döms senare till 18 års fängelse enligt samma märkliga terroristlag som används mot Johan och Martin. Jag får senare veta att regimen lagt beslag på familjens hus och att hans hustru, som försökte besöka honom varje dag i Kality-fängelset, tvingats lämna landet tillsammans med parets son.

Denna höst har Eskinder Nega lyfts fram av Amnesty i kampanjen "Skriv för frihet" och tiotusentals namnunderskrifter kommer att nå myndigheterna i Etiopien. Det är bara att hoppas att protesterna ger resultat och att Eskinder åter kan bli en fri journalist. ■

Lennart Kjörling
Lennart Kjörling är frilansjournalist och författare.

